

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ЗНАЧЕННЯ ВІДСУТНОСТІ БАТЬКА В РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ПОЧАЙ ГРЕТА ТІБОРІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103-Вн від 23.11.2022 року

Науковий керівник:

Чопак Єва Василівна

ст. викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
зкладами освіти

Кваліфікаційна робота
ЗНАЧЕННЯ ВІДСУТНОСТІ БАТЬКА В РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу
Почай Грета Тіборівна
Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Чопак Єва Василівна**
ст. викладач

Рецензент: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
ст. викладач

Берегове

2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék

AZ APA TÁVOLLÉTÉNEK JELENTŐSÉGE AZ ÓVODÁSKORÚ
GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉBEN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Pocsai Gréta

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Csopák Éva

adjunktus

Recenzens: Gávriljuk Ilona

adjunktus

Зміст

ВСТУП.....	6
I. МОДЕЛІ СІМ'Ї ТА БАТЬКІВ	7
1.1. Типи сім'ї.....	8
1.2. Типи батьків, та їх вплив на розвиток дітей	11
1.2.1 Др. Палгеді Ференц типи батьків.....	11
1.2.2 Др. Арваі Концок Тімея типи батьків.....	12
1.2.3 Л. Стипковіч Еріка типи батьків.....	13
1.3 Роль батька: від минулих традицій до сучасних суспільств	16
1.3.1 Роль батьків у минулому	16
1.3.2 Сучасне батько.....	19
II. РОЛЬ БАТЬКА У СІМ'Ї	22
2.1. Роль батька у вихованні.....	22
2.2. Відсутність батька в сім'ї.....	24
2.3. Хто являється хорошим батьком?	24
III. ВИВЧЕННЯ РОЛІ БАТЬКА У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.....	26
3.1 Історія та методика дослідження.....	26
3.2 Гіпотези дослідження, цілі та питання дослідження.	27
3.3 Аналіз результатів дослідження	36
3.4 Висновки та пропозиції на основі отриманих даних.	38
ВИСНОВОК.....	39
РЕЗЮМЕ.....	40
ВИКОРИСТАНО ЛІТЕРАТУРА	41
ДОДАТОК.....	43

Tartalom

Bevezetés.....	6
I. A család, és apa modellek	7
1.1. Család típusok	8
1.2. Apatípusok, és azok hatásai a gyermekek fejlődésére	11
1.2.1. <i>Dr. Pálhegyi Ferenc féle apatípusok</i>	11
1.2.2. <i>Dr. Árvainé Koczok Márta apatípusai</i>	12
1.2.3. <i>Az apatípusok L. Stipkovits Erika szerint</i>	13
1.3. Az apa szerepe: múltbeli tradícióktól a modern társadalmakig.....	16
1.3.1. <i>Az apák szerepe a múltban</i>	16
1.3.2. <i>A modern apa</i>	19
II. Az apa szerepe a családban	22
2.1. Nevelési szerepkörök az apa számára	22
2.2. Az apa hiánya a családban	24
2.3. Milyen a jó apa?	24
III. Az apák szerepének vizsgálata a gyermeknevelésben	26
3.1. A kutatás előzménye, módszere	26
3.2. A kutatás hipotézisei, kutatási célok és kérdések	27
3.3. A kutatás eredményeinek elemzése	37
3.4. Következtetések, javaslatok a nyert adatok alapján	38
Összegzés	40
Ukrán nyelvű rezümé.....	41
Felhasznált irodalom.....	42
Melléklet	44

Bevezetés

„Az embert a családja különbözteti meg az összes többi élőlénytől. Ki más tekinti sajátjának a gyermekeit azután is, hogy felnevelte, útnak indította őket? A kicsinyeket legjobban szerető állatok – a nőstény róka, a medve és az anyaoroszlán – arra tanítják kölykeiket, hogy találják meg a helyüket a világban, aztán felejtsek el őket; miután a sas megtanította fiókáját repülni, nem is látja többé. A borjú, a csikó, a szöcske és a szitakötő – amint képes rá, mind megy a maga útján. Egyedül az ember áll gyermekei mellett az első pillanattól az utolsóig, a születéstől a halálig, majd a sírig.”

Robert Nathan

Az emberek többsége úgy véli, hogy egy családban a gyermek nevelés kapcsán a legnagyobb szerepe az anyának van, pedig ez egy nagyon téves állítás. Az apák szerepéről alkotott kép nagyon sokat változott az elmúlt időkben.

A gyermek és az apa kapcsolatának kutatása nagyon népszerű lett a XXI. században. Egyre többen kezdtek kutatásokat végezni a témával kapcsolatban, mivel mindenkit egyre jobban elkezdett érdekelni, hogy milyen is az az igazán jó apa, és egészen érdekes eredmények születtek. Én is láttam néhány ilyen kutatást, és nagyon elkezdtem érdeklődni a téma iránt, ezért választottam ezt szakdolgozatom témájául is.

Érdekes, hogy múltbeli távolságtartó, tekintélyt követelő, és a gyermek nevelését csak és kizárólag az anya feladatának tekintő apatípussal szemben most már egyre több olyan apát látunk, aki részt vesz a gyermeke nevelésében, egészen a születésétől kezdődően.

Az szakdolgozatom megírása során leginkább Vajda Zsuzsanna, Kósa Éva „A családtagok és mások szerepe a gyermek nevelésében” című 2005-ben kiadott kiadványát, és Bodonyi Edit Busi Etelka Hegedűs Judit Magyar Erzsébet Vizely Ágnes „A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése Család, gyerek, társadalom”, 2006-ban kiadott könyvét használtam fel.

Az szakdolgozatomban bemutatom Dr., Pálhegy Ferenc, Dr. Árvainé Koczok Márta, L. Stipkovits Erika féle apa típusokat. Szó lesz az múltbeli, és a modern kori apák közötti különbségekről is. Emellett még az apa családban való jelenlétének fontosságáról, és annak hiányáról. A végén pedig összegezve szeretném leírni, hogy milyen is a modernkori „jó apa”, milyen szerepei vannak egy családban, és hogyan viszonyul a gyermekneveléshez.

Dolgozatom gyakorlati részeként interjúkat készíték óvónőkkel, hogy megfigyeljem, hogy miként vállalnak részt az édesapák gyermekeik óvodai életében.

I. A család, és apa modellek

A család az egyén nevelésének, képzésének és önmegvalósításának hatékony, modellező, szociális, kommunikációs, kulturális intézménye. A család elsődlegessége a szocializációban abban rejlik, hogy a legkorábbi periódustól, a gyerek legérzékenyebb fejlődési időszakában hat.

Az utóbbi időben egyre inkább elfogadottá vált az a gondolat, hogy a gyermek szocializációja nem csak születése után, hanem már előtte elkezdődik. Ennek oka az, hogy a szülők már terhesség idején elkezdnek foglalkozni azzal, hogy milyen elvárásaik vannak a gyermekükkel szemben. Ez az öntudatlan elvárás fogalmazás a gyermek későbbi fejlődésére hatással lehet.

Az érzelmi kötődés és az erős szülő-gyermek kapcsolat hosszú távú hatással van a gyermek viselkedésére és érzelmi fejlődésére. A család, mint kiscsoport fontos szerepet tölt be a társadalmi értékrend átadásában, és felkészíti a gyermeket a társadalomban való részvételre. Ezért a család segít a gyermeknek elsajátítani az alapvető érzelmi és viselkedési mintákat, ami később a társadalomba történő beilleszkedés során nagyban segíti őket. (Bagdy, 1977).

A család az egyik legfontosabb alapköve a társadalmunknak már az ókortól kezdve. Azonban, az ókorban élő emberek számára a család fogalmának jelentése és a családok funkciói eltérőek voltak a különböző történelmi korszakokban. Az idők során nem csak a család megítélése változott, hanem a családban élő gyermekek helyzete is.

Ha egyszerűen szeretnénk meghatározni a család fogalmát, akkor azt mondhatjuk, hogy a család olyan csoport, amely más csoportoktól azért különbözik, mert különböző személyekből áll, akik legalább két különböző generációhoz tartoznak. A család tagjai reprodukálják magukat, azaz nem új tagok felvételével bővülnek, hanem "önerejükből" újabb generációk jönnek létre. (Bodonyi, et al., 2006).

A gyermek a családban ismerkedik meg először a többiekhez való tartozásának és saját egyéni különbözőségének a jelentésével. A vérrokonságnak a kultúrába mélyen beágyazott a jelentősége, ami ugyan legtöbbször nem fogalmazódik meg, de nagy érzelmi súllyal rendelkezik.

A gyermekeknek a származás sok esetben a kultúrához való tartozást, a hagyományokba való beilleszkedést, a lét folyamatosságának fenntartását, azaz identitásának biztos alapját jelenti.

Az identitásunk tehát összefügg a származásunk ismeretével, és ahhoz, hogy ne érezzük magunkat kirekesztettnek, szükségünk van egy elképzelhető, szimbolikus történetre származásunkkal kapcsolatban. (Kántor et al., 2020).

Az apa szerepe egy családban tagadhatatlanul fontos, és elengedhetetlen. Bár ezt sokáig próbálták cáfolni. Az apák szerepe az évezredek során nagyon sokat változott. A mai modern világban teljesen átértékelődött az apák szerepe egy gyermek nevelésében, és sokkal több hangsúly kezdtek el fektetni arra, hogy az apák is részesei legyenek egy gyermek nevelésének, és ne csak a családfenntartó szerepet töltsék be.

A család nem más, mint a társadalom elengedhetetlen alapköve, egy olyan kis csoport, amit rokonság köt össze. A család hagyományos értelemben egy olyan elsődleges csoport, amelybe az egyének beleszületnek, s amely intim kapcsolataival hozzájárul fizikai és lelki védelmükhöz (Barnes, 1991). Nagy szerepet játszik az is hogy a családok hogyan élnek, mivel más a helyzet az olyan családoknál, amelyeknél csak egy generáció él együtt, mint a több generációs családoknál. Bowlby szerint a család a tagok egymáshoz való ragaszkodásából származó konstrukció (Bowlby, 1982.), míg Rutter a sikeres személyiségfejlődés és a pszichés egészséghez szükséges projektív (védelmet nyújtó), meghitt kapcsolatok elengedhetetlen menedékének tartja (Rutter, 1979.)

1.1.Család típusok

A család az emberi élet egyik alapvető és legfontosabb intézménye. A családok sokfélesége azonban megnehezíti annak általános jellemzését, hiszen a családok szerkezete, összetétele és dinamikája különböző lehet a különböző kultúrákban és időszakokban. A családtípusok kategóriába sorolása egy lehetőség arra, hogy általánosabb képet kapjunk a családokról, és megértsük, hogyan alakulnak azok a társadalomban és a környezetben betöltött szerepük szerint.

A családtípusok kategorizálása azon alapul, hogy hogyan alakulnak a családok szerkezete, tagjai és a közöttük lévő kapcsolatok. A családtípusok megértése lehetővé teszi, hogy jobban megértsük, milyen kihívásokkal kell szembenéznie a családoknak a különböző helyzetekben, és hogyan tudnak alkalmazkodni a változó körülményekhez.

A legismertebb családtípusokat Peter Laslett fogalmazta meg 1972-ben. Az ő véleménye szerint öt fajta háztartástípus van. Az első ilyen családtípus a *nukleáris* család, amit másképpen még egycsaládos háztartásnak is neveznek. A nukleáris család típusa az ipari forradalom idején vált elterjedtté, mivel a munkahely és lakóhely elkülönülése miatt

megszűnt a család kollektív termelőegységének szerepe, és az iskolázás mindenki hétköznapijába beépült. Ennek eredményeként már nem volt szükség arra, hogy több generáció is jelen legyen a családban, és a rokonok és generációk lassan elszakadtak egymástól. Ezért csak a mag (nucleus) maradt a családból, ami a nukleáris család kifejezés eredetéhez vezetett. Ebben a családtípusban a családot egy anyuka egy apuka és az ők gyermekeik alkotják.

A második típusa a *kiterjesztett családi háztartás*, ami egy nukleáris családból, és egy közeli rokonból, például az egyik szülő testvéréből áll. (Laslett, 1972)

A harmadik a *több családmagból álló háztartások*, amely a szülőkből, és gyerekeikből állnak, akik már családot alapítottak, de közösen élnek. Ebbe a típusba tartoznak még azok a családok is, ahol kettő vagy több összekapcsolódott nukleáris család él. Manapság már különbséget kell tennünk a többgenerációs és a nagycsalád között. A többgenerációs család olyan család, amelyben a szülőkkel együtt élnek a fiatal házaspárok vagy esetleg idősebb szülők költöznek be a felnőtt gyermekéhez egészségügyi vagy más probléma miatt. A nagycsalád olyan család, amelyben két vagy annál több gyerek van. Az, hogy a gyerek egy többgenerációs vagy nagycsaládban nő fel, rengeteg élményt és lehetőséget kínál számára a szocializáció terén.

A negyedik típusba azokat a családokat helyezi Laslett, ahol *egy háztartásban a tagok között senki sem tartozik ugyanabba a családmagba*.

Végül pedig az ötödik típusba az *egyszemélyes háztartásokat* sorolja ahol a családba csak az egyik szülő van jelen a gyermekeivel. Az elmúlt évtizedekben az ilyen családok aránya folyamatosan nőtt. A legfőbb okok között az első helyen a válások és az élettársi kapcsolatok felbomlása áll, de az is előfordulhat, hogy az egyik szülő elhunyt, és a másik szülő egyedül kell, hogy nevelje a gyermeket (Laslett, 1972).

Dr. Pálhegyi Ferenc Keresztény házasság című könyvében különböző családtípusokról is beszél, pontosabban kilenc családtípust különböztet meg.

Az *"Diktátor családja"* egy olyan családtípus, ahol az apa a középpontban áll, és mindenki más az ő akaratát követi. A gyermekeknek nem sok figyelmet szentel, csak a saját érdekeit nézi, és nem segít a család nevelésében. Általában csak akkor jelenik meg otthon, amikor pihenni vagy szórakozni szeretne.

„*Az anyakirálynő*” második típus. Ebben a családtípusban az anya vezet, a férj nem mer vele ellenkezni, a gyermekeket, pedig állandóan figyeli, és számon kéri. De az ő élete leginkább a háztartás körül forog.

A következő családtípust Pálhegyi úgy mutatja be, mint a „*Minden döntések asszonya*”. Ebben a családtípusban minden felelősség, és nyűg az anya vállán van, az apa egyáltalán nem segít neki inkább olyan, mint egy a gyermekek közül. A gyerekek megpróbálnak segíteni, de ezt inkább az apának kellene tennie (Pálhegyi, 2017).

A negyedik típus neve „*Egymást túllevölve*”. Ebben a családtípusban a legnagyobb szerepet a veszekedés játssza. A szülők csak egymással veszekednek, mondják azt, amit ők gondolnak, de a másikat már meg sem hallják. A családban nem létezik a kommunikáció, amit a legjobban a gyermekek sínylenek meg, mivel így állandó rettegésben érzik magukat.

„*Egyenlők káosza*” az ötödik típus neve. Pálhegyi ezt leginkább arra a családokra érti, ahol már olyan nagy az egyenlőség, hogy a gyermek nem lát egy egységes anya/apa képet, és így nem tudja, hogy a kérdései eseték melyik szülőhöz kell fordulnia. Bár mind a két szülő látja, hogy ez nem teljesen helyes családforma, és szabályokat kellene felállítani, mégsem készek tenni semmit sem.

A hatodik típus neve a „*Csonka család*”. Ebben a családban az egyik szülő nincs jelen vagy válás, vagy valamilyen tragédia miatt. Túl sok teendő szakad a nyakába, mivel a másik fél szerepköreit is magára kell vállalnia. Ilyenkor gyakran előfordul, hogy az anya megszűnik nőnek enni, vagy az apa férfinak.

„*Kapcsolat nélkül*” a hetedik típus neve. Az ilyen családban a szülők olyanok, mintha két külön szigeten élnének, a gyerekeik pedig közöttük egy csónakban, de mind a két parthoz kötve. Az apa leginkább a munkájával, az anya pedig a háztartással foglalkozik. A szülők társas magányban élnek, a gyerekek pedig nem tudják, hogy kihez fordulhatnak.

A nyolcadik típus neve „*A gyermekbálvány*”. Ebben a családtípusban, a középpontban a gyermek játékokkal való elhalmozása van. Minden a gyermekért van, pedig ez nem az ő érdekeit szolgálja.

Az utolsó Pálhegyi féle családtípus neve „*Anyóspajtás a főnök*”. Ezt a családtípust nem a szülők, hanem az anyós irányítja, leginkább érzelmi zsarnokoskodás útján. Mivel sokat segít, nekik ezért azt gondolja, hogy neki kell irányítani őket. Jó, ha van segítsége a fiatal házasoknak, de ezt sem szabad túlzásba vinni (Pálhegyi, 2017).

Somlai Péter szintén meghatározott bizonyos családtípusokat. Ő három féle csoportot sorol fel, amiből az első a *Hagyományos háztartások*. Ez a családtípus történelmileg leginkább a 18. század előtti időkre jellemző. Ha társadalmi szempontok szerint figyeljük meg ezt a családtípust, hogy itt még a köz- és a magánélet nem vált el egymástól, mivel az iparosodás előtti időkben a családok leginkább a reprezentációs, és a termelési egységet képezték. Nagy szerepet játszott ebben az a tény is, hogy ebben az időben a lakóhely és

munkahely, és a lakóhely és otthon nem különültek el egymástól, mivel minden egy térben zajlott. Magának a gyermekkorának sem szenteltek kitüntetett jelentőséget. A család is, mint fogalom még teljesen más jelentéssel bírt (Somlai, 1986).

A második típust Somlai úgy nevezte el, hogy a *Polgári intimitás*. Ebben a családtípusban már kialakult a család intimszférája, vagyis a családtagok közelebbi bensőségesebb viszonyban kezdtek állni egymással. Itt már elválík egymástól a munka és a szabadidő, valamint a munka és a lakóhely is. A család alapját a családi tulajdon, és a családfő bevétele kezdte jelenteni. Emiatt a család is két részre bomlik: keresőkre, és eltartottakra. A gyermekek szerepe is teljesen átalakul, és nagyobb figyelmet fordítanak rájuk. Már nem csak a vagyon lesz a fő nézőpont az emberek szemében, így elkezdnek megjelenni a szerelmi alapon kötött házasságok, amik a család dinamika szempontjából is javulást hoznak. A családtagok egyre inkább kezdenek elzárkózni a külvilág elől, ezzel erősítve magát a családot.

Somlai harmadik típusként a *Modern családot* nevezi meg. A párválasztásban tovább nő az egyéni döntések, a szabadság illetve az érzelmek szerepe. Nagyobb hangsúly kezdenek fektetni a házasság előtti párkapcsolatra. A kapcsolatok is egyre inkább helyettesíthetővé válnak. Megjelennek a különféle alternatív együttélési minták, amelyek azt teszik lehetővé, hogy házasság nélkül is együtt éljenek az emberek, és gyermeket vállaljanak. Ezen kívül még módosul a családi életcikluson belül egyes életszakaszok hossza, és jelentősége. A modernizáció során megváltozott életfeltételek egyaránt mentesítik, és megterhelik a családok életét. A modern családokban a családtagok közötti kommunikáció meglehetősen fontossá válik, mivel minél modernebb feltételek között élnek az emberek annál inkább válik fontossá egymás megértése (Somlai, 1986).

1.2. Apatípusok, és azok hatásai a gyermekek fejlődésére

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek a különböző apatípus modellek, melyeket különböző kutatók fogalmaztak meg.

1.2.1. Dr. Pálhegyi Ferenc féle apatípusok

Dr. Pálhegyi Ferenc a családtípusok mellett külön anya és apa modelleket is megfogalmazott. Az apa modelleket öt típusra osztotta:

Árnyék apa - testileg jelen van a családban, de mint apa nem létezik, a nő tölti be a legfőbb feladatokat, mivel az apa nem vesz részt a gyermekek nevelésében, éppen ezért a gyerekek nem is igazán kötődnek hozzá.

Infantilis apa - egy a gyerekek közül, nem tud irányítani. A gyerekek inkább egy barátként, vagy játszótársként tekintenek rá, nem pedig szülőként, e miatt az anyának nehezebb dolga van nevelés terén. Az e fajta apa gyakran csak a felesége parancsaira vár, és nincs önálló véleménye.

Uralkodó apa - felelősséget érez a családjáért, mindig van véleménye, és határozott útmutatást tud adni, ezért biztonságot is nyújt, nem tűr ellentmondást vagy kritikát, mindig követel és rendszeresen büntet. Emiatt mindenkit rettegésben tart.

Liberális apa - nem követel, nem büntet, nem fegyelmez. Annyira tiszteli a gyerek kibontakozó személyiségét, hogy útirányt sem mutat neki. Mindent megenged, és sosem vonja felelősségre a gyermeket, ha valami rosszat tesz.

A család pásztora – Isten munkatársa. Keleti szokás szerint előtte megy a nyájnak, azaz követhető. Felelős a rábízottakért, fegyelmez. Tiszteli a kibontakozó személyiséget, ezért biztat, bátorít. Nem öntörvényű, mindig közösen dönt az anyával.

A jó apa támogatja feleségét, és utat mutat gyermekeinek. Az apa nem lehet az anya egy hasonmása (Pálhegyi, 2017).

1.2.2. *Dr. Árvainé Koczok Márta apatípusai*

Ezek mellett a típusok mellett Dr. Árvainé Koczok Márta pszichológus az egyik cikkében két fő típust határoz meg: a hagyományos és modern apát.

Az ő meglátása szerint a *hagyományos*, vagy más néven klasszikus apa csoportjába tartozik az olyan apa, aki nem tud, vagy nem akar foglalkozni az újszülöttel, mivel szerinte az az anya, meg a nagymama dolga, és ebből az okból kifolyólag úgy gondolja, hogy a gyermek nevelése és gondozása sem az ő feladata. Majd csak később száll be a nevelésben, amikor már a gyermek 5-6 éves, mert azt gondolja, hogy ilyenkor már könnyebb vele és megtudja tanítani például biciklizni, horgászni, stb. De ekkor is leginkább a fiukkal törődik, mert azt érzi, hogy a lányokkal nem tudna közös tevékenységet végezni.

Az ilyen fajta családokban az apának van a legnagyobb hatalma, ő testesíti meg a fizikai büntetést. Szerinte egy igazi családban az apának csak egyetlen dolga van az anyagi javak előteremtése, a gyermek nevelés, és a háztartás az kizárólagosan a nő dolga.

Árvainé szerint a modern apa ennek a teljes ellentéte. Ez az apa típus már az ultrahangos vizsgálatok során sem hagyja egyedül feleségét. Mindenben megpróbál neki segíteni, legyen szó fürdetésről vagy akár etetésről, és élvez, hogy ezeket a tevékenységeket végezheti, mivel látja, hogy a gyermeke mennyire kötődik hozzá ezek matt.

Nem okoz neki problémát, hogy foglalkozzon a gyermekével, sőt kifejezetten szeret vele játszani, és foglalkozni. De gyakran tanul is vele, vagy elviszi a különböző foglalkozásaira. Ő a munkamegosztás híve, ezért az sem áll tőle távol, hogy a háztartásban segítsen a feleségének.

Azt is fontos megemlíteni, hogy nem minden esetben vannak tipikus apatípusok, mivel ezek gyakran keverednek egymással (Árvainé Koczok, 2013).

1.2.3. Az apatípusok L. Stipkovits Erika szerint

L. Stipkovits Erika pszichológusnő a HVG-nek adott „Üveghegy, szuperman vagy jó fej? Ön melyik apatípus?” című cikkében újabb apatípusokat mutat fel. Szerinte nincs olyan, hogy minden apának meglenne a rávonatkozó típusa, gyakran van olyan, hogy egy apa többféle típus keveredéséből alakul ki.

Szerinte vannak a *távolságtartó*, vagy más néven az „üveghegy” típus apák. A távolságtartó apák is többfélék lehetnek, mivel az is előfordulhat, hogy egyáltalán nincs jelen, mert csak a munkájával foglalkozik, de az is előfordulhat, hogy jelen van a családban, de a neveléssel nem foglalkozik, mivel szerinte ez a kizárólagos szerepe az anyának. Ez negatívan hat a gyermekre, mivel így nincs mellette egy férfi minta, és ha a gyermek kisfiú, akkor nem tanulja meg, hogy egy férfi hogyan mutassa ki érzelmeit, vagy, hogy egyszerűen hogyan kell férfiként viselkedni.

Az ilyen távolságtartó apák gyermekei egész életükben a szeretetre vágnak, főleg akkor, ha az apa mellett az anyától sem kapják meg a kellő mennyiségű szeretetet. Az ilyen gyermek felnőttként majd nehezen tudja kimutatni érzéseit, de mindent megpróbál tenni azért, hogy másoktól szeretetet kapjon. Ez a túlzott szeretetre vágyás majd túlzottan ragaszkodóvá, és féltékenyvé teheti, és az egészséges szexuális életére is kihathat. Ez a kényszeres megfelelési vágy majd teljesen kifárasztja, és ezért kedvetlen lesz, nem akar majd sem szórakozni, sem beszélgetni, vagy egyáltalán élni sem (Stipkovits, 2019).

A következő típus, amit meghatároz az a *túlkövetelő*, vagy más néven a „idomár” apatípus. Az ilyenfajta apa leginkább szigorú, de maximalista, a gyermek teljesítményét nem az életkorához mérten értékeli, attól mindig többet vár el. Ebből az okból kifolyólag nem engedi, hogy a gyermek a saját ütemében növekedjen, és fejlődjön, hanem annál mindig többet akar ez pedig rossz hatással van a gyermekre. Megakarja szervezni a gyermeke egész életét, és rossz néven veszi, ha valami nem úgy működik, mint ahogy ő azt elvárja. Túlhajtja gyermekét, mivel kemény napirendet állít fel neki. Szerinte az iskolában tanultak nem

elegendőek, ezért gyakran különórákra járattja, de mellette még gyakran olyan sportokat is ráerőltet, amelyeket ő nem is akar. A gyermek először még megpróbál ez ellen küzdeni, de előbb-utóbb feladja a saját akaratát, és mindent az apa megítélése szerint csinál. Az apa szinte észre sem veszi, hogy amit csinál, az rossz hatással van a gyermekekre, ő azt hiszi, hogy ezzel jót tesz a gyermekének.

Az ilyen apa gyermeke ki van éhezve a szeretetre, de az apa csak akkor adja meg ezt a szeretetet, ha a gyermek mindent úgy csinál, ahogyan ő azt eltervezte, ezért a gyermek mindent szabad akaratát félretéve, teszi, amit az apa akar. Ha a gyermek valamit nem úgy tesz vagy nem úgy sikerül, ahogyan azt az apa eltervezi, akkor ő indulatos lesz. Az ilyen apa a gyermekét felnőtt korában is befolyásolni akarja, emiatt ő nagyon szorongóvá válik, és nehezen viseli a kudarcokat, vagy ha a tökéletesnél akár csak egy picivel rosszabb értékelést kap. Az ilyen apával rendelkező felnőtt nem tudja megtervezni a saját életét, és ha nem az apától, akkor egy külső személytől vár el útmutatást, vezérlést (Stipkovits, 2019).

Az ilyen gyermeknek meg kell tanulnia saját, az apától független akaratot kialakítani, és meg kell tanulnia büntudat nélkül nemet mondani egyes dolgokra.

A harmadik apatípus, amit L. Stipkovits Erika megfogalmaz az a *szerepcserés apa* vagy más néven a „szülőstítő”. Az ilyen típusú apák a gyermekeiket „kis felnőttekként” kezelik, és gyakran bele vonják őket a vitáikba. Egyfajta érzelmi támaszt várnak el tőlük, és csak abban az esetben nyilvánítják ki szeretetüket gyermekeik iránt, ha azok a saját igényeiket a háttérbe szorítva, csak a szüleik igényeit tartják a szemük előtt, ez viszont túlterheli őket. A gyermek megpróbál mintagyerekként viselkedni, és akár önmagát is túlteljesíteni, de legbelül önbizalomhiány gyötri, és küzd ezzel a hatalmas megfelelési vágygal.

Az ilyen típusú gyermeknél nagyon gyakori, hogy olyan társat választanak maguk mellé, akik támogatják őt, ők pedig alkalmazkodnak minden feltételükhöz. A szerepcserés gyermekeknél a legfőbb feladat felnőttként, hogy megtanuljanak olyan kapcsolatok létrehozni, ami nem csak arról szól, hogy ők mindent megtesznek a másikért, és hogy tanuljanak meg büntudat nélkül nemet mondani másoknak (Stipkovits, 2019).

A következő típus a *barát apa* vagy más néven a jó fej apa nevet kapta. Az ilyen fajta apák rossz hatással vannak a gyermek fejlődésére, mivel ezek inkább barátként viselkednek a gyermekeikkel, mintsem szülőként. Nem állítanak a gyermekek elé sem példákat, sem pedig követendő szabályokat. Az analitikusok szerint ez az apatípus azért is rossz a gyermekek számára, mivel a gyermek fejlődése során az apa egyre több feladatot kap a

nevelésben, mert neki kell megtanítania, hogy a gyermek hogyan védje meg magát a külvilágban lévő veszélyektől, és hogyan tanuljon meg bánni azokkal.

A jó fej apából hiányzik az „apai szigor”, de még a védelmező apafigura is, ami nagyban gátolja, és veszélyezteti a gyermek érzelmi fejlődését. Ez az apatípus leginkább a válás során szokott előjönni, mivel a gyakran egyedül maradt apák a magányosságukat akarják a gyermekeikkel kompenzálni, az anyák is, de ők azzal, hogy a gyermekeiknek panaszkodnak. Az apák félnek, hogy elveszítik gyermekik szeretetét, és azért barátként kezelik őket, és semmire sem mondanak nekik nemet. Ez pedig ahhoz vezethet, hogy a gyermekek átlépik a határokat, mert nem érzik sem a szeretetet, sem a biztonságot. Az ilyen gyermekek nehezen végzik el kötelező feladataikat, mivel nincs előttük egy bizonyos határvonal, amiről tudnák, hogy azt már nem szabad átlépniük.

Az ötödik típus neve a *mindent tudó apa*, avagy a „szuperman”. Az ilyen apát leginkább a hangulata vezérli, így ha rosszkedve van, akkor leminősíti gyermekét, ha pedig jó, akkor az egekig magasztalja. Elvárja gyermekétől hogy ő legyen a legjobb, a legszebb, és a legokosabb. Nagyon versengő típus, de nem csak a munkatérén, hanem a gyermekeit is állandóan le akarja győzni, ha veszít, akkor azt egyfajta fenyegetésként éli meg (Stipkovits, 2019).

A gyermeke akármit tehet gyermek vagy felnőttkorában, az apa úgyszemint tekinti őt elég jónak. Megpróbálja befolyásolni gyermeke életét, ezzel gátolja a fejlődését az önállósodás terén. Ezzel azt váltja ki gyermekéből, hogy szorongó lesz, és akármilyen jó eredményt is ér el, leminősíti önmagát. Ha nem azt teszi, amit az apja mond, akkor büntudatot érez, ha pedig még is követi azt az utat, és akármilyen jól teljesít, akkor sem kapja meg a várt elismerést.

Felnőtt életében az ilyen apa gyermeke ugyan úgy nem tudja, majd elismeri mások munkáját, mint ahogyan az övét sem ismerték el. Gyakran tovább viszi ezt a példát a saját családjába is. Az ilyen embereknek az a legfőbb feladata, hogy megtanuljanak nemet mondani az apai útmutatásnak, és hogy tudjanak önmaguk is döntéseket hozni, és pozitívan értékelni önmagukat és másokat is.

A következő apatípus a *bántalmazó apa* vagy más néven az agresszor. Az ilyen apáknál az agresszió gyermekkorra vezethető vissza, ahol nem kapott elég szeretetet, mivel mindenkinél van olyan néha, hogy úgymond „viszket a tenyere”, a legtöbben ezt kontrollálni tudják, de a bántalmazó apákban, ha felgyülemlik az indulat, akkor nem tudják önmagukat féken tartani és gyakran nem csak testileg, de szavakkal is bántják gyermekeiket.

Az erőszaknak kitett gyermekek gyakran szoronganak, állandóan nyugtalanok, és dühöt éreznek mindenki iránt, de főleg az apa iránt, mert bántalmazza, és az anya iránt, mert nem védi meg őt, és mivel ezt a dühöt gyermekként nem tudják levezetni, mivel akkor csak még jobban bántanák őket, ezért tovább viszik a felnőtt korukra, ahol ez a felgyülemlett düh egyszer csak kifakad, és ők is agresszívek lesznek (Stipkovits, 2019).

Az ilyen gyermekből lett felnőtt csak akkor tud majd teljes életet élni, ha elfogadja a tényt, hogy az apja azért tette ezt, mert gyermekkorában vele is ezt tették, és felismeri és tudatosítja, hogy nem szeretné, hogy az ő gyermekének is át kelljen ezt élnie.

Az utolsó apatípus L. Stipkovits Erika szerint az *elégségesen jelen lévő apa*, vagy más néven a bátorító. Ahhoz hogy egy gyermek később teljes értékű életet éljen felnőttként, ahhoz szüksége van kellő mennyiségű bátorságra, magabiztosságra, és tapasztalatra. Bálint Mihály pszichológus szerint ezt akkor érhetjük el, ha az anya és az apa gondoskodik a gyermekeiről. Az anyai szeretet a biztonságérzetet adja meg a gyermeknek, az apai pedig a magabiztosságot az életben lévő kalandok felé.

A gyermekeknek nagyon jót tesz, ha meg vannak szabva bizonyos határaik, amelyek se nem nagyon szigorúak, se nem nagyon engedékenyek. Gyakran vitát váltanak ki a gyermekek és a felnőttek között ezek a határok, de később nagyon hálásak lesznek a gyermekek ezek a határok meghúzásáért. A mai modern világban ez még nagyobb fontosságot nyert.

Az bátorító apa részt vesz a gyermek életében már a születéstől kezdve. Felismeri gyermeke szükségleteit, következetes, és alkot szabályokat, amelyek rugalmasak. Az életkorának megfelelő elvárásokat fűz a gyermekhez. Pozitív érzelmi légkört alkot, könnyen kimutatja érzéseit. Szabadságot ad a gyermeknek, de emellett útmutatást is. Az ilyen gyermek kiegyensúlyozottá válik, a család számára a biztonságot, és a menedéket jelenti (Stipkovits, 2019).

1.3. Az apa szerepe: múltbeli tradícióktól a modern társadalmakig

Ebben a részben az apa szerepe kerül bemutatásra a különböző korokban. Megismerkedhetünk azokkal a különbségekkel, változásokkal, amik az apa szerepében alakultak ki.

1.3.1. Az apák szerepe a múltban

Bár a 19. század elejétől kezdve csak ritka hozzászólások és tanácsok szóltak a szülői viselkedésről és a nevelésről, ezek szinte kizárólag az anyákhoz szóltak. Azonban, ha a

történelmileg korábbi időszakokra tekintünk, akkor több okból is valószínűsíthető, hogy az apák is aktívan részt vettek a családi élet alakításában. (Vajda et al., 2005).

Régebben az apa rendelkezett a családban a legnagyobb tekintéllyel, néhol ez ma is megtalálható. Ez a tekintély nem csak fegyelmet, de félelmet is váltott ki a család életében.

Az ők feladatuk volt az, hogy megteremtsék a családjuk számára a biztos anyagi hátteret. Mivel a leginkább ők szembesültek azzal, hogy mennyire is fontos a biztos anyagi háttér, mert egy új gyermek születése mindig nagy kiadásokat jelentett egy család számára.

Ez leginkább ahhoz vezetett, hogy az apák elkezdték szorgalmazni a születésszabályozási módszereket, bár ezekben a kérdésekben a legnagyobb szerepe mindig az anyának volt, de az ilyesfajta döntéseket mindig közösen hozták meg a szülők.

A múlt béli apáknál nagy szerepe volt annak is, hogy milyen összetételű volt a családja. Ekkor az apák még inkább a csak a fiúgyermek nevelésében voltak jelen, de ha a családban csak lányok voltak, akkor ez a kapcsolat is egy idő után intenzívvé válhatott.

Ez viszont együtt járhat azzal – legalábbis a társadalmi középosztályt tekintve –, hogy a lányok nagyobb számban választanak egyébként hagyományosan férfiak által uralt foglalkozásokat. Vélhetően ilyen tendenciát láthatunk a XIX-XX. század fordulóján és a XX. század hatvanas éveiben is (Parke – Stearns 1993).

Az apák szigorúbb hozzáállása ahhoz is vezetett, hogy az ilyen apák gyermekei, főként lányai nagyobb teljesítmény mutathattak fel életük során. Ez a fajta szigorúbb hozzáállást az apák részéről az is eredményezhette, hogy ekkoriban kiemelkedően magas volt az anyák szülőági halálózása.

A nyugati kultúrákban igen jellemző volt még az is hogy a férfiak nagyon fiatal korukban váltak apákká. Gyakran azelőtt született meg első gyermekük, mielőtt valódi munkahelyi karrierjük elindult volna, s így egyszerre szembesültek a szülői felelősséggel és a munkahelyi elvárásokkal (Vajda - Kósa, 2005).

Az, hogy az apák ezekben az időkben nem igazán voltak jelen a gyermeknevelésben, annak is köszönhető lehetett, hogy a megélhetés megteremtése igen nagy terhet jelentett a fiatal szülők számára. Ezzel szemben a felsőbb réteg, aki a felsőoktatásban vett részt, és az életük során nem igazán találkoztak nagyobb problémákkal, sokkal jobban magukénak tudták érezni a szülői szerep mivoltát.

1960 után az apák családban való szerepe is drasztikusan megváltozott, egyre magasabb életkorban kezdtek el gyermeket vállalni a szülők, és arra törekedtek, hogy minél kevesebb gyermekük legyen. Az is egyre jellemzőbb lett, hogy a szülők végzettsége egyre

jobban elkezdett hasonlítani egymásra, mivel a nők is elkezdtek egyre magasabb fokú iskolákat végezni.

Az apák idősebb korának köszönhetően már nem jelentett olyan nagy gondot az anyagi háttér megléte, mivel már jól kidolgozott karrierrel rendelkeztek. Emellett a szülők már erre a korra pontosan tudták, hogy mit szeretnének a gyermekeiktől a nevelésük során, és ezért már a gyermek vállalás nem volt akkora nagy teher a szülők számára.

Nagyon fontos megjegyezni emellett azt is, hogy ez leginkább csak nyugat-európára, és észak-amerikára volt jellemző, de itt is voltak kisebb nagyobb eltérések a különböző osztályokban.

Az elkerülhetetlen tény, hogy a mai apai szerepkör megértéséhez szükséges a múlt elemzése és feltárása. Az elmúlt évszázadokban kialakult körülmények nagyban befolyásolták a jelenlegi szerepek és viselkedések formálódását. Ezért, ha az aktuális helyzetet vizsgáljuk, szükségszerűen a múltbeli eseményekre kell utalnunk és vissza kell nyúlnunk a történelmi-gazdasági változások kulcsfontosságú pillanataihoz is. Egy átfogó elemzés során tehát szükség van arra, hogy az aktuális helyzetet változásokkal és történelmi kontextussal összefüggésben elemezzük. (Vajda et al. 2005).

A jelen világban igen jellemző, hogy az apák távol maradnak családjaitól pénzszerzés akarata végett. Ez az ipari forradalom hagyatéka, mivel az új korszak kezdetével a család, mint elsődleges szempont az emberek életében el kezdett hanyatlani, és inkább a munkalehetőségeket keresték az emberek.

Az ipari forradalom után munkát vállaló apák lényegesen kevesebb időt tudtak tölteni a gyermekeikkel, és emiatt kevesebb részt vállaltak a gyermekeik nevelésében. Az apák gyakran több órányi távolságra a családjaitól tudtak csak munkát szerezni maguk számára, ezért amikor későn haza jöttek az anyák próbálták számukra egy kedves, és nyugodt környezetet biztosítani.

Ebből az okból kifolyólag lettek a gyermekek az apa számára nagyobb tiszteletre nevelve. Az apák ezek ellenére próbáltak közelebb kerülni főként fiúgyermekeikhez, de ezekhez is csak akkor, ha az apa úgy érezte, hogy már betöltötték azt az életkor, amikor már „érdemes velük foglalkozni”. Nagyon jellemző volt, hogy ez a kor főként serdülőkorban jött el, és az apák akkor arra törekedtek, hogy a fiúgyermekeiket is ugyan abba a munkába állítsák, mint amelyekben ők vannak, hogy tovább tudják vinni az örökségüket.

Ez gyakran vezetett ahhoz, hogy az apák elidegenedtek a gyermekiktől, és ha foglalkoztak is velük, akkor inkább csak a fiú gyerekekkel, de ez vezetett ahhoz is, hogy az apák félelmetes tekintély nyerjenek családjaikban.

Parke és Stearn szerint ez nagyban elősegítette azt is, hogy az apák sokkal egyszerűbben el tudják hagyni családjukat. Ennek még az is egy nagy oka lehetett, hogy a mindenkire, és mindenre figyelő közösségek (utcák, falvak, várások) kezdtek megszűnni, így már nem jelentett ez akkora szégyent. De az is nagyon gyakori ok volt, hogy a családon belül is elkezdtek érzelmileg távolodni egymástól a családtagok, főleg az apák és a gyermekek.

Az iparosodás utáni korszakban egyre jellemzőbb lett a nemi differenciálódás, főleg abból az okból kifolyólag, mert az apák egyre jobban biztatták a fiúgyermekeiket arra, hogy agresszív férfiak legyenek felnőtt korukra, mivel elkezdtek félni attól, hogy a nevelés csak az anyák dolga, és ez ahhoz is vezethet, hogy fiaik puhánnyá válnak.

Ez után az észrevétel után a férfiak még szinte támogatták, és biztatták fiú gyermekeiket az agresszivitásra, és megvetették azokat a fiú gyermekeiket, akik csak passzív módon nem szerettek volna agresszívak lenni, de ezt már sem az anyák, sem pedig a pedagógusok nem igazán tolerálták (Vajda et al. 2005).

Az apák ezek után egyre jobban csak azt hangsúlyozták, hogy egy igazi férfi agresszív, és nem engedelmeskedik semmi fajta női szónak, ami ahhoz is vezetett, hogy az anyáknak egyáltalán nem engedték meg, hogy elkényeztessék fiaikat.

A szakemberek mindezek után kezdtek csak el a nevelés fontosságával jobban foglalkozni, kutatásokat, és könyveket kiadni a témával kapcsolatban, de ezek ekkor még csak az anyáknak szóltak inkább, az apákat nem igazán tekintették a gyermek nevelés részeseinek.

Az ilyen könyvek is leginkább arról szóltak, hogy csak az anyák alkalmasak a gyermeknevelésre, és ezért ez az ők kizárólagos dolguk. Bár volt elvétve néhány olyan kutatás is, amely szerint az apáknak is igen fontos dolguk van a gyermek nevelésben, mind a fiúk, mind a lányok nevelése érén, de ez csak elvétve fordult elő.

Az ilyen kutatások szerint az apáknak ugyan olyan fontos szerepe van mind, a lány, mind a fiúgyermek nevelésében, mivel lányok nevelésénél főleg ők, és az ők jelenlétük határozzák meg azt, hogy lányaik a későbbiekben hogyan viszonyulnak majd a másik nemhez, a fiúgyermekeknél pedig egy alapvető férfi mintát mutatnak a nevelés során (Vajda et al. 2005).

1.3.2. A modern apa

Ahhoz, hogy pontos képet mutassunk a mai, e századi apákról, először vissza kell tekintenünk a múltba, mivel a múlt béli berendezkedéseknek, és mintáknak még ma is

nagyon nagy hatásuk van. A múlt béli család minták, nemi szerepek, és munkamegosztás a család élet terén nagyon erős tradíciókat teremtettek, amik még a mai napig is élnek az emberek tudatában.

Egyre inkább elterjedő jelenség, hogy az apák aktívabb szerepet vállalnak gyermekeik életében, azonban ez a trend még mindig nehézkesen gyökeredzik, mivel sok múltbeli tényező továbbra is jelen van és nagy szerepet játszik ebben. A munka világa, amely a gazdasági stabilitást biztosítja, mára egyre inkább az egyéni érvényesülés és önkifejezés területévé válik, és egyre inkább elkülönül a családi élet környezetétől. (Vajda - Kósa, 2005).

A mai napig is vannak olyan családok, ahol az apák úgy vélik, hogy a nagyon kicsi gyermekek nevelése kizárólagosan csak az anyák dolga. Az apáknak pedig csak akkor kell beszállni a gyermek nevelésbe, ha már úgy érzik, hogy a gyermek eléggé értelmes, és érett ahhoz, hogy ős foglalkozzanak vele.

Az múltban gyakran volt jellemző az a gondolkodásmód, amely szerint az anyák feleltek a gyereknevelésért, és az apák szerepe másodlagos volt. Ennek következtében még ma is találkozhatunk olyan emberekkel, akik hisznek ebben a gondolkodásmódban, és ezért gyakran olyan könyveket olvashatunk, amelyek csak az anyáknak szólnak a nevelésről.

Az apukák számára sem egyszerű megtalálni azt az apai mintát, ami megfelelőnek tűnik. Még mindig éreztetik hatásukat az erős, gyakran kemény és fizikai büntetést alkalmazó apai figura idealizálása, és ez a társadalmi környezettől függően akár domináló is lehet.

A tudósok szerint az ilyen típusú agresszív viselkedés az apák részéről szintén az ipari forradalom eredménye, mivel az újabb és nehéz munka miatt az apák sokkal több stressznek voltak kitéve az életük során, amit csak a családjuk körében tudtak levezetni.

Ebben az időszakban az apák élete nehezzé vált, mivel még azok az anyák is, akik azt szeretnék, ha az apák aktívabban részt vennének a családi nevelési feladatokban, ragaszkodnak bizonyos anyai előjogokhoz, amikor a gyerekekkel való kapcsolatot illetően döntenek. (Vajda et al. 2005).

Azt jelenti, hogy bár vannak olyan apák, akiknek az érzelmi kapcsolatai hidegebbek, távolabb állnak a gyerekeiktől, inkább kontrollálóak és irányítóak, mégis sok családban megtalálható a meleg és szeretetteljes kapcsolat az apák és gyermekeik között. Az aktuális társadalmi helyzet is számos különböző apaképet mutat be.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban találkozunk olyan apukákkal a modern világban, akik szenvedélyesen foglalkoznak a fiú és lány gyermekeik nevelésével, és úgy gondolják, hogy ez a feladat nem csupán a nők dolga.

Manapság egyre gyakrabban találkozunk olyan apukákkal, akik már a gyermekük születésekor szeretnének aktívan részt venni az ő nevelésükben, mivel felismerték, hogy egy megbízható apai jelenlét mennyire fontos a gyermek életében. Bár sok ilyen apa csak a saját szülei által átadott mintát követi.

Az ilyen családokban nevelkedett szülők gyermekei mentálisan sokkal kiegyensúlyozottabbak. Az ilyen apák lány gyermekeiknek nem okoz gondot, hogy a másik nemmel kommunikáljon, és majd a felnőtt életében is sokkal kiegyensúlyozottabb lesz, a munka során sikeresebb, és majd maga is olyan párt választ majd, aki ugyan ezeket a szempontokat helyezi előtérben.

Az ilyen apák fiú gyermekei pedig kevésbé agresszívak, és sokkal inkább családcentrikusabbak. A későbbiekben, pedig majd a gyermeknevelés kapcsán is majd nagyobb sikereken lehet majd részük (Vajda et al. 2005).

II. Az apa szerepe a családban

Az utóbbi évtizedekben azt tapasztalhatjuk, hogy a gyermekneveléssel kapcsolatos tudományos és mindennapi érdeklődés eddig kevés figyelmet szentelt az apaság fontosságának. Azonban manapság az apák szerepe egyre inkább felértékelődik, és rájövünk arra, hogy hatásuk sokkal fontosabb és sokoldalúbb, mint amit a korábbi tudományos kutatások, amelyek az anyaságot helyezték előtérbe, sejtettek. (Vajda et al. 2005).,

A nők jogainak kiharcolása után egyre csak fokozódott a nők munkavállalása, ami azt jelentette, hogy a gyermeknevelés már nem csupán az anya szerepköre. Egyre jobban elkezdtek megosztani egymás között a szerepeket a szülők. Ez pedig azt jelentette, hogy az apák is elkezdtek részt venni a gyermeknevelésben, ami már nem csak a fiúgyermek nevelésére terjedt ki.

A családokban való szerepeikről az apáknak leginkább a XX. században kezdtek el kutatásokat végezni. Ezért még most is tanúi lehetünk ilyen kutatásoknak, és a téma virágzásának.

2.1. Nevelési szerepkörök az apa számára

A nevelés szó a növelés és a növekedés szavak rokona. A szó jelentése- egy tudatosan megszervezett folyamat, ami szinte az egész életünket átszövi, és célja a test, érzelmi, értelmi, szociális és vallási fejlődés elősegítése. De emellett még egyfajta kölcsonhatást is jelent, ami nem egyirányú, mivel a nevelő, és a nevelt is hatással van a másikra.

Magát a nevelés célját a nevelő vagy a szülő határozza meg. Nevelési célok lehetnek az erkölcsi nevelés (tisztesség, szeretet, becsület, stb.), az érzelmi nevelés (megbocsátás, szeretet, együttműködés, stb.), emellett még nagyon fontos kitartásra, szociális, természeti, és anyagi értékekre nevelni a gyermeket. A legfőbb célja pedig az önálló életre való nevelés.

Az apák szerepkörét leginkább azt határozza meg, hogy milyen mintákat láttak a saját családjukban, és leginkább ezek határozzák meg a nevelés által meghatározott elvárásokat, hiedelmeket, szokásokat, és értékeket.

Minden családban az apák máshogyan foglalkoznak gyermekeikkel, és éppen ezért teljesen más értékeket adnak át a gyermekeknek, mint az édesanyjuk, vagy nagyszüleik, és ez teljesen helyes, mivel a két különböző nevelés kiegészíti egymást (Varga - Kósa, 2005).

Az egyik legfőbb feladatuk a gyermek nevelésben, hogy a fiúgyermek számára egy férfimintát mutat. Megtanítja nekik, hogy hogyan viselkedik, és gondolkodik egy férfi,

megtanítja őket arra, hogy hogyan bánjanak a nőekkel, hogyan oldják meg problémáikat, stb. Ez nagy szerepet játszik majd a későbbiekben a párválasztás során is.

Emellett nagyon fontos a férfi minta a lányok nevelésénél is, mivel a legtöbb lány az apjához hasonló párt keres magának. Általában a férfiak nem mutatják ki annyira nyíltan az érzéseiket, de már egy apai ölelés, vagy beszélgetés is ugyan olyan értékes lehet, mint az anyával töltött mindennapok. Nagy biztonságérzetet nyújt a gyermekek számára az apa jelenléte, gondoskodása, és odafigyelése, ami elősegíti a gyermek kiegyensúlyozott fejlődését.

Vajda Zsuzsanna, Kósa Éva „A családtagok és mások szerepe a gyermek nevelésében” című 2005-ben kiadott kiadványa szerint a mai apai szerepkör elemzésénél két fontos kérdéskört kell említeni:

1. Az egyik annak elemzése, hogy milyen tényezők segítették elő és segítik napjainkban, illetve milyen akadályok gátolják az apákat újfajta szerepkörük betöltésében?
2. A másik pedig az: mennyire alkalmasak az apák – biológiai és pszichológiai adottságaiknál és sajátosságaiknál fogva – eme újonnan kirajzolódó feladatok ellátására?

Ha szeretnénk válaszolni az első kérdésre, fontos kiemelni, hogy mennyit változott a család fogalma az évek során. Az új felfogás a családról egy érzelmentelibb és demokratikusabb megközelítést tartalmaz, amely új formákat és dinamikákat hozott létre a családi kapcsolatokban.

Ez a folyamat nemrégiben kezdődött, és még semmiképp sem zárult le. A családtörténészek szerint az évszázadok vagy évtizedek múlásával a patriarchális stílus, amely a családot körülvevő közösségnek adott előnyt a családon belüli meghatározó erejével szemben, lassan felváltja a család fontosságának hangsúlyozását és a családtagok közötti erős érzelmi kötelék hangsúlyozását, különösen a társadalom bizonyos osztályai vagy rétegei körében. (Vajda et al., 2005).

Az lassú változási folyamat során egy új típusú, szorosabb kapcsolat vált gyakoribbá a házastársak és családtagok között, ami viszont azt eredményezte, hogy az apák felhagytak korábbi szigorú büntetési stílusukkal, mely a hierarchikus rendszert tükrözte.

Ezt a trendet azoknak a történeti adalékoknak a korai jeleként lehet tekinteni, amelyek arra utalnak, hogy már a XVIII. században előfordultak olyan szülések, amelyek során az apa jelen volt a szülőszobán. Az iparosodás következtében fellépő közösségi erő gyengülése miatt a család vált az érzelmi támogatás fő forrásává.

Ahelyett, hogy fizikai büntetést alkalmaznának a szülők a gyermekeik nevelésében, egyre inkább elterjedtek olyan szülői kontrolltechnikák, amelyek fokozatosan és lassan

vezetik be a gyerekeket az önállóság és az egyéni személyiség kialakulásának irányába. Ezek a technikák hatékonyabbnak és ígéretesebbnek bizonyultak a kezdeményezőkézség és az individualitás fejlődésének szempontjából.

2.2. Az apa hiánya a családban

Talán egyetlen társadalmi szerep sem annyira beláthatatlan, mint az apáé. A mai világban nagyon találkozunk olyan apákkal, akik a munkájukba temetkeznek, vagy éppen egy jobb megélhetés érdekében külföldre mentek, a családjaikat hátrahagyva. Pedig a mostani kutatások tisztán kimutatják, hogy az apáknak mennyire nagy szerepe is van a nevelésben, mivel elengedhetetlenek a gyermekek egészséges fejlődése szempontjából.

De, ha ez az apa kép nincs jelen a gyermek fejlődésénél, akkor az nagy veszélyt jelenthet, mind a lányoknál, mind a fiúknál. Mivel így a fiú nem tanulja meg, hogyan kell férfiasnak lenni, és a lány pedig nem tanulja meg, hogyan is kell a férfiakkal bánni, és segít a két nem közötti különbségek megértésében.

Éppen ezért egyre nagyobb szerepet kapnak a családi életben a férfiak. Az apának az anya önbizalmát kell erősítenie.

A jó apa-fia kapcsolat nagyon fontos, mivel a férfiaknak keményen kordában kell tartaniuk a fiaikkal kapcsolatos elvárásaikat, mert a fiúk folyamatosan az apákhoz mérik magukat.

A kutatások kimutatták, hogy az a leány, akit apja is nevelt magabiztosabb és az életben sikeresebb. Akkor lesznek ugyanis nagykorúak, ha megkapják apjuk „jövähagyását”. Vonatkozik ez a külsejükre éppúgy, mint az erkölcsi értékrendjükre (Varga, 1997).

2.3. Milyen a jó apa?

Rengeteg fajta apával találkozhatunk az életünk során, mind másfajta értékeket képviselnek, és máshogy viselkednek. Látunk pozitív és negatív példákat, és gyakran feltesszük magunkban a kérdést hogy: „Milyen is az igazán jó apa?”. Nos, ahhoz, hogy erre a kérdésre választ kapjunk meg kell figyelniük a különböző apatípusokat, és mérlegelniük kell, hogy mi az, ami a mi meglátásunk szerint pozitív, és mi az, ami negatív példa. El kell döntenünk, hogy mi milyen értékeket szeretnénk, és azokat hogyan szeretnénk majd tovább adni. Ahhoz, hogy elég jó szülőknek, vagy apának mondjuk magunkat, ahhoz érdemes megvizsgálunk,

hogy mi milyenek vagyunk, milyen példákat kaptunk a szüleinktől, és hogy ez mihez vezetett a mi gyermekkorunkban, és mihez vezet majd a gyermekeink életében.

Sokszor már gyerekként kialakul bennünk egy kép az apákról, de ez általában nem a valóságon alapuló, hanem inkább egy idealizált elképzelés. Felnőttkorban általában felismerjük és módosítjuk ezeket az elképzeléseket, amelyeket aztán a férfiak örökölhetnek, akár véletlenül is, és továbbvihetnek magukkal.

Az apukák kapcsolataikat a gyerekeikkel nem lehet egyértelműen jó vagy rossz minősítéssel jellemezni. Ahogy más viselkedési formák esetében is, itt is a társas-társadalmi környezet adott feltételei befolyásolják, hogy az adott időszakban milyen apai viselkedési minták alakulnak ki, és ezeket milyen társadalmi elvárások határozzák meg. (Vajda - Kósa, 2005).

Bár azzal kapcsolatban, hogy mennyi változás történt az apa-gyerek kapcsolatban, jelentős eltérések vannak a különböző népességcsoportok között, általánosságban megállapítható, hogy az elmúlt fél évszázadban az apák részvétele a pszichológiai vizsgálatok alapján elemezett kultúrákban szinte mindenhol növekszik. Egy felmérés szerint, amely olyan szülőket interjúvolt, akiknek gyermekeik az 1950-es, 60-as és 70-es években születtek, az 1970-es években apává válók kétszer annyi időt töltöttek a gyerekekkel kapcsolatos feladatokkal, mint az előző két évtizedben szülővé váltak. (Daniels – Weingarten 1983).

A mai helyzetben egyre inkább jellemző az apák részvétele és aktívabb szerepe a gyermekek nevelésében, ami magában hordozza a gondoskodó és figyelmes apai viselkedés erősödését. Ez a változás nem azonnali, és nem is mai keletű, mivel már évtizedekkel ezelőtt elindult egy folyamat, amelyben az emberek igényelték és kialakultak azok az elvárások, amelyekkel egy modern apa szembe kell nézzen. Ennek eredményeként egy újabb típusú apai viselkedés jött létre, amely lehetőséget teremt az apák és gyermekeik között pozitívabb kapcsolatok kialakítására, amelyre a korábbi patriarchális szemlélet kevésbé volt képes. (Vajda - Kósa, 2005).

III. Az apák szerepének vizsgálata a gyermeknevelésben

Jelen fejezetben szakdolgozatom kutatási része kerül bemutatásra. Ebben a részben górcső alá vesszük azokat a célokat, módszereket, illetve kutatási kérdéseket, melyekre választ szerettem volna kapni kutatásom segítségével.

3.1.A kutatás előzménye, módszere

Az utóbbi évtizedekben a családi szerepek és dinamikák átalakultak a társadalmi változások következtében. Az egyik legjelentősebb változás az apaság szerepének megváltozása. Az apák szerepe a családban már nem csupán a szigorú tekintély és az anyagi támogatás szerepére korlátozódik, hanem egyre inkább kiterjed a gyermekek nevelésére és gondozására is. Az óvodai nevelés során az óvónők szerepe kiemelkedően fontos, hiszen ők azok, akik a gyermekek fejlődésének meghatározó időszakában segítik a szülőket az optimális nevelési módszerek kiválasztásában és alkalmazásában.

Az óvodai nevelés jelentős szerepet játszik a gyermekek fejlődésében és nevelésében, és a pedagógusok mellett az óvodai közösség egyik fontos tagja az óvónők. Az óvónők az óvodában folytatott tevékenységük során számos kihívással és lehetőséggel szembesülnek. Az egyik ilyen kihívás a gyermekek családi környezetével való kapcsolat kialakítása és ápolása. A modern társadalomban megfigyelhető változások miatt az apák szerepe is jelentősen átalakult az elmúlt évtizedek során. Az apák egyre aktívabb szerepet vállalnak a családban, gyermeknevelésben, és az óvodában való részvételükre is egyre nagyobb igényt mutatnak.

Ezen szempontokból kiindulva, a szakdolgozatom célja az óvónők perspektívájának megfigyelése az apák szerepével kapcsolatban az óvodai nevelés során. Az interjúk alapján vizsgálom meg, hogy az óvónők hogyan értékelik az apai jelenlétet az óvodában, milyen hatást gyakorol az apák részvétele a gyermekek fejlődésére és a közösségi légkörre, valamint milyen kihívásokkal és lehetőségekkel szembesülnek az óvónők az apaszerep óvodai szerepe kapcsán.

A szakdolgozatomban interjúk segítségével gyűjtöttem adatokat az óvónők tapasztalatairól és véleményéről. Az interjúkban olyan témák kerültek előtérbe, mint az apák részvétele az óvodai programokban, az apai jelenlét hatása a gyermekek viselkedésére és fejlődésére, valamint az apaszerep kihívásai és lehetőségei az óvodai közösségben.

Az előző évi évfolyamunkám során szintén az apák szerepét vizsgálta az óvodás korú gyermekek életében, a kutatás módszereként az akkori és jelenlegi helyzetre való tekintettel is az online űrlap alkalmazását választottam. A kérdőív felépítése: milyen szerepe van egy apának a gyermeknevelésben, főleg egy óvodás korú gyermekében; milyen szinten vesznek részt az apák a nevelés folyamatában, valamint hogyan vélekednek a családon belüli szerepekről. A kérdőív teljes mértékben anonim, és olyan férfiak számára lett összeállítva, akiknek jelenleg is van minimum egy óvodáskorú gyermeke, így az adatfeldolgozást 23 apa válasza alapján kezdtem meg.

Az előző évi kutatásom során öt hipotézist fogalmaztam meg. Az első hipotézisem szerint az idősebb apukák nagyobb részt vesznek ki gyermekük életének mindennapjaiban. A második, hogy a kisgyermek életének nagyobb mérföldköveinél jelen voltak az apukák. A harmadik, hogy azok az apukák, akik a vallást és a családot előtérbe helyezik a barátokkal, karrierrel szemben - nagyobb szerepet vállalnak a gyermeknevelésben. A negyedik szerint azok az apák, akiknek gyermekkorában szintén az édesapja tanított meg dolgokat nagyobb eséllyel tanítják meg ezeket saját gyermeküknek. Végül pedig az ötödik hipotézisem, fiatal apukák nagyobb szerepet vállalnak a ház körüli tevékenységekben.

A kutatásom végén elmondhattam, hogy mind az öt hipotézisem helyesnek bizonyult, mivel a kérdőívben sok kérdést ezekre a hipotézisekre fókuszálva tettem fel, és az apuk válasza alapján pedig ezek mind bebizonyosodtak.

Az itt szerzett eredményeket pedig szeretném majd összehasonlítani az ideai kutatásom eredményeivel.

3.2.A kutatás hipotézisei, kutatási célok és kérdések

Kutatásom kezdetén öt hipotézist állítottunk fel, melyek vizsgálatom alapját képezték. A hipotézisek felállításában a különböző szerzők eddigi eredményei és szakirodalmi forrásai nyújtottak segítséget, emellett pedig a mindennapi életből merített példák is alapjául szolgáltak kutatásunknak.

Hipotéziseim:

H1: Az óvónők véleménye szerint az apák aktív részvétele és jelenléte az óvodai tevékenységekben pozitív hatással van a gyermekek fejlődésére és tanulási képességeire.

H2: Az apák ugyanolyan szinten jelen vannak gyermekeik óvodai életében, mint az anyukák.

H3: Az óvónők számára az apák részvétele az óvodai programokban és eseményekben segíti a szülők és az óvoda közötti együttműködést és kommunikációt.

H4: Az óvónők szerint azok az apák, akik aktívan részt vesznek az óvoda életében, erősítik a gyermekek énképét, önbizalmát és szociális készségeit.

A kutatás célja

Kutatásunk céljaként a következőket fogalmazzuk meg:

C1: Rávilágítani arra, hogy az apáknak miért van fontos szerepük a kisgyermekek nevelésében;

C2: Bebizonyítani, hogy a változó „apakép” pozitív hatással van a modernkori apaszerepre;

C3: Felhívni a szülők és a pedagógusok figyelmét arra, hogy a gyermekek egészséges fejlődésének részét kell, hogy képezze az apa is;

C4: Megtudni, hogy az óvónők tapasztalatai szerint mennyire aktívak és résztvevők az apák az óvodai életben;

Kutatási módszerként az interjú készítést választottam, amihez kilenc kérdést állítottam össze. Strukturált interjút készítettem. Az interjúim teljesen anonimek, de olyan óvónőkkel készítettem, akik már minimum egy éve dolgoznak az óvodában, mivel fontos része a kutatásomnak, hogy azt is megfigyeljem, hogy az elmúlt egy évben milyen szinten vettek részt az apák a gyermekük óvodai életében, nem csak most. Interjúm során hat óvónő válaszolt a kérdéseimre. Kérdéseim:

1. Mióta dolgozik ebben az óvodában?
2. Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?
3. Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?
4. Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?
5. Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák? Ha igen, mi lehet az ok?
6. Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?
7. Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?
8. Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?
9. Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

Adatközlő 1:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK1: *„Ez a hatodik évem ebben az óvodában”*

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK1: *„Ugyanolyan fontosnak tartom, mint az anyukák szerepvállalását az óvodában, szóval nagyon fontos, mert a gyerekeknek ugyanúgy szüksége van az apukájuk, és az anyukájuk jelenlétére is.”*

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK1: *„Igazából nagy különbség nincs, mivel egy évvel ezelőtt is, és most is sokkal kevesebb szerepet vállalnak az apukák, mint az anyukák.”*

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK1: *„Az a gyermek, akinek az apukája részt vesz az óvoda életében például megjelenik egy előadáson az a gyerek sokkal boldogabb, másabb, mint az akinek csak az anyukája van jelen. Mivel az egy teljes képet alkot a családról, és örül, hogy az anyukának is, és az apukának is fontos, amit ő előad, bemutat, vagy tanult. Jó érzés neki, hogy az apuka is láthatja azt, amit ő csinál.”*

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák?
Ha igen, mi lehet az ok?

AK1: *„Igen, ezt szemmel láthatóan észre lehet venni, mivel míg megjelenik a jelenlegi 20 fős csoportunkból 20 anyuka, addig az apukák közül csak egy, vagy kettő aki részt vesz, hogy mi lehet az oka azt nem tudom. Lehet, hogy a szülők úgy gondolják, hogy elég, ha csak az anyuka az, aki részt vesz a gyermekének ebben az időszakában.”*

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK1: *„Ugyan úgy részt vehetnek például egy szombati udvartakarításon, de megvannak hívva az előadásokra is, például a mostani anyák napi előadásunkkor is volt olyan apuka is, aki részt vett, és az a gyerek sokkal boldogabb volt, hogy a családja együtt lehetett. De minden ilyen eseményre megvannak hívva, csak valamilyen oknál fogva nem vesznek részt”*

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK1: *„Igazából nem tudom, mivel szerintem az is nagyon sokat számít, hogy otthon is ösztönözzék az apát, hogy jöjjön el, mert az óvodába mindig szeretettel fogadják őket is.”*

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK1: „Sok apukával nem igazán találkoztam, mert leginkább az anyukák azok, akik aktívabbak, de azok az apukák, akik részt vesznek, sokkal közvetlenebbek. Egyszerűbben fogják fel a kérdéseket, persze segítenek ők is, csak ők teljesen másképp, viccesebben fogják fel a dolgokat, de megoldják a problémákat, ha problémákat tárunk fel eléjük.”

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK1: „Nem látok nagy különbséget, mert azok az édesapák, akik itthon vannak, kevés van, aki részt vesz, de még kevesebb, aki részt is vett egy évvel ezelőtt. De akik nem vettek részt egy éve, de itthon vannak, azok most sem vesznek részt.”

Adatközlő 2:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK2: „Egy kicsivel több, mint egy éve dolgozok ebben az óvodába.”

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK2: „Úgy gondolom, hogy nagyon-nagyon fontos, hogy az édesapák jelen legyenek a gyermekek életében, és ugyan úgy az óvodai életben. Hiszen egy minta a gyerekek számára az édesapa, és ebben a nehéz helyzetben szerintem még inkább szükség lenne erre.”

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK2: „Örömmel mondhatom, hogy a mi csoportunkban azt tapasztalom, hogy az apukáink aktívak, rendszeresen hozzák a gyermekeket az óvodába, a szülői értekezleten általában többnyire édesanyák vesznek részt, viszont úgy gondolom, hogy az édesapákra is számíthatunk bármilyen kérdésben.”

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK2: „Mintahogyan már említettem, az édesapa szerepe óriási jelentőséggel bír egy gyermek életében, főként a fiúgyermeknél, hiszen tőle veszik át azokat a mintákat, amiket majd felnőtt korukban alkalmazni tudnak, és ez nagyon megnyilvánul a gyermekek játékában is. Például egy kislány, hogyan szerel, alkot, mivel minden ilyen példát otthonról hoznak.”

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák? Ha igen, mi lehet az ok?

AK2: „Én leginkább csak a szülői értekezletekre emlékszem, amikor kevesebb édesapa van jelen, de gyakran találkozunk az apukákkal, legtöbbször naponta, és ugyan úgy elmondjuk nekik is, ha valamilyen problémával találkozunk, de nem gyakoriak a problémák.”

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK2: *„Több alkalommal is, amikor a gyerekek szerepelnek természetesen az apukák is megvannak hívva, és részt is vesznek, de ezen kívül minden programra szívesen várjuk őket.”*

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK2: *„Természetesen mi az egész családot meghívjuk az óvodába, mondjuk egy ünnepségre, de ez leginkább szerintem azon múlik, hogy az apa szeretne e jönni, vagy, hogy tud e.”*

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK2: *„Én leginkább pozitív hozzáállást látok a részükről.”*

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK2: *„Nagy változást nem láttam a csoportunkban ezzel kapcsolatban, mivel nálunk eléggé aktívak az édesapák, aminek külön örülök.”*

Adatközlő 3:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK3: *„Másfél éve dolgozom ebben az óvodában.”*

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK3: *„Természetesen nagyon fontos, mivel szerintem, ha egy édesanya átvállal munkákat az édesapától, akkor neki is szüksége van arra, hogy az apa is megtegye ezt, főleg ha több gyermek van egy családban. Sokkal könnyebb, ha az édesapa is részt vesz az óvodai életben.”*

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK3: *„Ha a mi csoportunkat vesszük, akkor szerintem ez nagyon arányos. Mivel ha azt vesszük az az apuka, aki egy éve is részt vett az óvoda életében, a csoport életében, az ugyan úgy a mai napig is részt vesz, tehát aki eddig nem vett részt az most sem vesz részt.”*

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK3: *„Másabbak a gyerekek, például az édesapa jelenlétében, mint az édesanyáéban. Általában az anyukák engedékenyebbek, például ha van egy szerep, vagy bármilyen program, akkor általában az szokott történni, ha az édesanyjukat meglátják a gyerekek nyafogósabbak lesznek. Az édesapáknál jobban észre lehet venni, hogy van egy bizonyos határ, mintha a gyerekek megakarnák mutatni, hogy ők milyen jók, és miben*

kimagaslóak, szóval a gyerekek az apáknak mindig bizonyítani akarnak, ez ugyan úgy vonatkozik a kislányokra, és a kisfiúkra is.”

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák?
Ha igen, mi lehet az ok?

AK3: *„Szerintem az a felfogás az elterjedt, hogy ha az édesanyaké a házimunka, például a főzés, takarítás, mosás, és a gyermeknevelés. Ennyi az egésznek az oka. Viszont van olyan apuka, aki élvezzi, hogy ő az óvodai életben részt vesz, de van, aki teljesen az édesanyára hagyja ezt a feladatot is.”*

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK3: *„Ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy minden program esetén, ha a segítségüket kérjük, akkor ők nagyon szívesen segítenek, ha szükség van rájuk. Például, ha egy Márton napi ünnepségnél azt kérjük tőlük, hogy mondjuk, egy ludat formázzanak meg, akkor ők ezt nagyon szívesen megteszik. Leginkább az ilyen kézműves dolgoknál kérjük a segítségüket, és az apák nagy szívesen segítenek is nekünk.”*

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK3: *„Szerintem az a legösztönzőbb, ha az apukában él a versenyszellem, mivel, ahogyan már mondtam egy gyermek mindig szeret bizonyítani az apjának. Tehát ha egy apuka szeretné, hogy az ő gyermeke kiemelkedő legyen valamiben. De ez nem biztos, hogy jó. Szerintem ezt leginkább apuka válogatja, ahogy áll a gyermekeihez, a családjához. Mivel szerintem, ha egy apuka olyan, hogy ő a munka után csak haza akar menni és pihenni azt mi sem tudjuk semmivel sem ösztönözni, de ha az apuka részt akar venni a gyermeke nevelésében nap, mint nap, akkor azt nekünk sem kell ösztönöznünk, mivel ő magától is részt akar venni az óvodai életben.”*

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK3: *„Nem tudom, hogy mondhatom e magamat szerencsésnek, hogy én csak jó tapasztalatokat gyűjtöttem a munkám során. Én csak olyan apukákkal találkoztam, aki segítőkész, aki kész együttműködni az óvónővel, és az óvodával, és ezt nem csak most tapasztaltam, hanem az előző óvodában is, ahol dolgoztam. Nekem jó benyomásaim, és tapasztalataim vannak az apákkal kapcsolatban.”*

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK3: *„Szerintem, aki egy éve is aktívan részt vett az óvodai életben, az most is aktívan részt vesz, aki meg eddig sem, az most sem.”*

Adatközlő 4:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK4: *„Amióta megnyílt ez az óvoda, szóval 2021 szeptemberétől.”*

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK4: *„A szülők szerepe nagyon fontos, így az apáké is, mivel úgy család a család, ha apuka, és az anyuka is egyenlően részt vesz a nevelésben.”*

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK4: *„Jelenleg a csoportban 27-en vagyunk, ebből úgy tudom, hogy 15 apuka van jelenleg itthon, a többi pedig külföldön van, így amennyire tudnak, részt vesznek a programokban. Egy éve sokkal többen vettek részt.”*

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK4: *„Én úgy látom, hogy az apák többnyire inkább a műsorokon, szerepeken vesznek részt, de néha ők hozzák el a gyerekeket reggelente, vagy viszik haza délután. De szerintem nagyon fontos szerepe van az apának a gyermek életében, főleg ilyen korban, mert a gyermek nagyon hiányolja az apát mondjuk egy szerepről, ugyan annyira, mintha az anyuka nem jönne el.”*

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák? Ha igen, mi lehet az ok?

AK4: *„Igen, tapasztalom, hogy az apák kevésbé aktívabban az anyukáknál, mert én úgy érzem, hogy az anyák ezt a szerepet magukra vállalják, mintha ezt csak ők tudnák jól csinálni, mint a szervezést, rendezést. De azt is látom, hogy az apukák rá is bízzák ezt az anyukákra.”*

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK4: *„Természetesen őket is próbáljuk minél jobban bevonni az óvodai életbe. Szívesen fogadjuk őket bármelyik programunkon, nem csak az anyák.”*

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK4: *„Szerintem apák napján szervezhetnénk egy játékos vetélkedőt, amiben az apák is megmutathatnák, hogy ők mennyire ügyesek, milyen kreatívak, és így jobban megismerhetnék az óvodát is.”*

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK4: *„Mint, ahogyan már említettem a háború rányomta a bélyegét erre is, és a gyerekekre is, mivel amikor a család megy az apukát meglátogatni, már tudják az időpontot,*

akkor már a gyermekek is sokkal izgatottabbak. De mivel ott maximum egy hetet van együtt a család, és ezalatt az idő alatt az apák próbálják elkényeztetni a gyermekeket, és mindent megadni nekik, így amikor visszajönnek egy kicsit nehezebb velük bánni. Viszont azok az apák, akik itthon maradtak azoknak aktívabban részt kellene venni az óvodai életben is.”

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK4: *„A mostani időben visszahúzódozóbbak lettek az apák, kevésbé aktívak, mint egy éve. De az is igaz, ahogyan már mondtam szeretik ezt a feladatot átruházni az anyukákra.”*

Adatközlő 5:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK5: *„Én az elsők között kezdtem a munkát ebben az óvodában, úgyhogy ez lassan a harmadik évem ebben az óvodában.”*

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK5: *„Teljes mértékben, ugyan annyira, mint az édesanyák szerepe.”*

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK5: *„Azt kell mondanom, hogy a mi csoportunkban nagyon jó az arány, mert a legtöbb család itthon maradt. Nagyon örülök, mert a gyermekekért is felváltva járnak az óvodába.”*

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK5: *„A kislányoknál látom azt inkább, hogy ők sokkal apásabbak, mint anyásabbak, a kisfiúk meg teljes mértékben az ellenkezői, és az, hogy az apák is jelen vannak, a gyermek életében sokkal kiegyensúlyozottabbá teszi őket. Véleményem szerint nagy pozitívum, ha egy apuka is részt vesz nem csak a programokon, de a mindennapokban is.”*

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák?
Ha igen, mi lehet az ok?

AK5: *„Én egyáltalán nem tapasztaltam ilyen, mivel az én csoportomban az apukák is ugyan olyan részt vállalnak, mint az anyukák. A mi csoportunkban kifejezetten aktívak az apukák.”*

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK5: *„Mivel az apák ugyanolyan szülői szerepet töltenek be egy gyermek életében, mint az édesanyák, és nálunk itthon maradtak, így az apák minden programban részt*

vesznek, legyen ez egy meghívás valamelyik mű sorunkra, egy szülői értekezlet, de a mindennapokban is gyakran találkozunk velünk.”

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK5: *„Az óvodánkban minden csoportnak van egy szülői csoportja, amiben a napi foglalkozásoktól kezdve minden érdekesség fel van töltve, és látom azt, hogy nem csak az anyukák, hanem az apukák is eleinte csak megnézték, de már hozzászólásokat is küldenek, így nagyon aktívak, és a gyermekek is minden nap nagyon kíváncsian megkérdezik a szüleiket, hogy látták e, hogy mi történt a mai nap velük. Úgyhogy szerintem a leginkább a gyermek tudja motiválni a szülőt a bekapcsolódásra, mivel ő az akarja, hogy a szülei mindent tudjanak róla.”*

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK5: *„Mivel nagyon közeli kapcsolatot tartunk az apukákkal is, ezért reggelente, amikor a gyermekeiket hozzák, az óvodába mindig megbeszéljük az adott dolgokat, és az apák is elmondják, vagy megkérdezik, ha valami érdekli őket. Így én azt mondhatom, hogy nekem csak pozitív benyomásaim vannak az apákkal kapcsolatban.”*

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK5: *„Túl nagy változást nem látok, ami miatt mi nagyon is örülünk, hogy az apukák itthon maradtak, a gyerekek pedig motiválják őket, hogy hozzák el óvodába, vagy jöjjenek el érte.”*

Adatközlő 6:

TM: Mióta dolgozik ebben az óvodában?

AK6: *„Én több mint egy éve dolgozok ebben az óvodában, mivel akkor nyílt meg egy teljesen új csoport, a csiga-biga csoport.”*

TM: Mit gondol, mennyire fontos az apák szerepvállalása az óvodában?

AK6: *„Nagyon fontos, mivel a gyermek azt hozza az óvodába, amit ő otthon lát, és tanul és egy gyermek az apukájától nagyon sok mindent tanul, és ez leginkább a fiúknál mutatkozik meg, hiszen a legtöbb ugyan úgy viselkedik, mint az apukája.”*

TM: Hogyan látja, hány apuka vett részt óvodai programokban egy éve és most?

AK6: *„Mindenkori aktívan vesz részt, de az anyukák azok, akik egy kicsit jobban részt vesznek, de gyakran megjelennek az apukák is.”*

TM: Milyen pozitív hatásai vannak az apák jelenlétének az óvodai életre és az óvodásokra?

AK6: „Szerintem nagyon fontos, hiszen ugyan úgy, ahogyan egy anyuka támogatja a gyermekét az egyfajta visszajelzést jelent a gyermek számára, így a gyermek vágyik arra is, hogy az apuka is részt vegyen a programokon, eljöjjön a szerepére, vagy mondjuk elhozza, vagy érte jöjjön nap, mint nap az óvodába.”

TM: Tapasztalta-e, hogy az apák kevésbé aktívak az óvodai életben, mint az anyák? Ha igen, mi lehet az ok?

AK6: „Igen, tapasztaltam, hogy az anyukák egy kicsit aktívabbak az apukáknál. A mostani helyzetet tekintve sokkal aktívabbak az anyukák az óvodában, mint az apukák, leginkább azért, mert félnek. De van olyan apuka is, aki igyekszik eljönni a gyermekéért.”

TM: Milyen lehetőségeket kínál az óvoda az apáknak a részvételre és a bekapcsolódásra?

AK6: „Nagyon sok program van, mondhatjuk a szerepeket is, de szoktak lenni nyíltnapok is, amiken előszeretettel részt szoktak venni, el szoktak jönni az apukák is. Mindig próbálunk új programokkal készülni, hogy kedveskedni tudjunk a szülőknek, és így ők jobban részt tudjanak venni az óvoda életében, és nem csak az anyukákat tudjuk bevonni, de az apukákat is.”

TM: Hogyan lehet ösztönözni az apákat, hogy részt vegyenek az óvodai életben?

AK6: „Szerintem az a legösztönzőbb, hogy látják a gyermekükön az apukák, hogy mennyire vágyik arra az apai szeretetre, törődésre, vagy, hogy részt vegyen az apa is az óvodai életben is, például hogy nap, mint nap eljöjjön érte, és hogy ott legyen a szerepeken is. Minden a gyermekén múlik, mert egy gyermek jobban tudja ösztönözni az apukáját, mint bármelyik óvónő, vagy óvoda.”

TM: Milyen tapasztalatokat gyűjtött az óvodában dolgozó apákkal kapcsolatban?

AK6: „Véleményem szerint ez személyiség függő, mivel van, akivel nehezebb dolgozni, mert nehezebb természete van, de van, akivel könnyebb. Van, aki több mindent megkérdez, van, aki kevesebbet. De általában véve jó tapasztalatom van a csoportban lévő apukákkal.”

TM: Miként látják az apák szerepvállalását az óvodai életben most, és egy éve?

AK6: „Eleinte kevésbé voltak aktívak, persze eljöttek, amikor megnyílt a csoport, bemutatkoztak, és megismerkedtünk velük, de utána ez elhalványult, de ez leginkább a helyzethez is köthető. Viszont azt is elmondhatom, hogy igyekeznek mindig eljönni, és részt venni, megnézni a gyermekeiket a szerepeken, tehát szeretnék, hogy a gyermekeik érezzék azt, hogy támogatják őket mindenben.”

3.3.A kutatás eredményeinek elemzése

Az interjúk elkészítése után elmondható, hogy az első hipotézisem, ami szerint az óvónők véleménye szerint az apák aktív részvétele és jelenléte az óvodai tevékenységekben pozitív hatással van a gyermekek fejlődésére és tanulási képességeire teljes mértékben bebizonyosodott, mivel az interjúk alapján az óvónők egyhangúan megerősítették ezt a hipotézist. Minden óvónő, akivel interjút készítettem azt mondta, hogy apáknak is hatalmas szerepe van a pozitív óvodai légkör megteremtésében, mivel azok a gyerekek, akiknek az édesapjuk is, és nem csak az édesanyjuk van jelen az mindennapi óvodai életben sokkal kiegyensúlyozottabbak.

Szerintük az apák aktív részvétele és jelenléte az óvodai tevékenységekben nagyon pozitív hatást gyakorol a gyermekek fejlődésére és tanulási képességeire. Az apák jelenléte erősíti a gyermek önbizalmát, szociális készségeit és kreativitását. Az apák más szempontokat és megközelítéseket hoznak az óvodai programokba, amelyek gazdagabb és sokoldalúbb tanulási tapasztalatokat biztosítanak a gyermekek számára.

A második hipotézisem szerint az apák ugyanolyan szinten jelen vannak gyermekeik óvodai életében, mint az anyukák. Az óvónők véleménye alapján ez a hipotézis vegyes eredményeket mutatott. Néhány óvónő szerint az apák egyre inkább részt vesznek gyermekeik óvodai életében, és hasonló mértékben vannak jelen, mint az anyukák. Más óvónők azonban azt tapasztalták, hogy az apák részvétele még mindig alacsonyabb, és az anyukák továbbra is dominálnak az óvodai tevékenységekben és eseményekben. Azonban az óvónők egyetértettek abban, hogy az apák jelenléte és részvétele növekszik, és ez pozitív változást hoz az óvodai környezetben. Viszont azok az óvónők, akik azt a választ adták, hogy túlnyomórészt az anyák vesznek részt a programokban megjegyezték, hogy ez szerintük leginkább a jelenlegi háborús helyzet miatt alakult ki.

A harmadik hipotézisem szerint az óvónők számára az apák részvétele az óvodai programokban és eseményekben segíti a szülők és az óvoda közötti együttműködést és kommunikációt. Az interjúk alapján az óvónők általában egyetértenek ezzel a hipotézissel. Sok óvónő tapasztalta, hogy amikor az apák aktívan részt vesznek az óvodai programokban és eseményekben, az erősíti a szülők és az óvoda közötti együttműködést és kommunikációt. Az apák jelenléte lehetőséget teremt az óvónők számára arra, hogy közvetlenebbül és hatékonyabban kommunikáljanak a szülőkkel, és segít a bizalom és a partneri kapcsolat kialakításában.

Az utolsó hipotézisem szerint az óvónők szerint azok az apák, akik aktívan részt vesznek az óvoda életében, erősítik a gyermekek énképét, önbizalmát és szociális készségeit. Az óvónők általánosságban egyetértenek ezzel a hipotézissel is. Tapasztalataik szerint azok az apák, akik aktívan részt vesznek az óvoda életében, pozitív hatást gyakorolnak a gyermekek énképére, önbizalmára és szociális készségeire. Az apák jelenléte és részvétele segít a gyermekek biztonságérzetének növelésében, és, egyfajta példát nyújtanak a gyermek viselkedéshez. Véleményük szerint az ilyen apai példamutatás erősíti a gyermekek önbizalmát és segíti a szociális készségek fejlődését az óvodai környezetben.

3.4.Következtetések, javaslatok a nyert adatok alapján

Ez a kutatás, mint a tavalyi is azt bizonyítja, hogy igen fontos szerepe van egy apának a gyermekei életében. A nevelésnél is ugyan olyan fontos szerepe van, mint egy anyának, hiszen tőle is ugyan olyan fontos, és értékes dolgokat tud tanulni a gyermeke. Fontos rávilágítanunk arra, hogy azok a férfiak, akik gyermekkorukban is pozitív apaképet láttak maguk előtt, azok többsége ugyan ezt fogja majd átadni a gyermekeinek, és azok a nők, akik gyermekkorukban közel álltak apukáikhoz, később sokkal nyitottabbak, és közvetlenebbek lesznek.

Az óvónők általában pozitív attitűddel és értékeléssel tekintenek az apák részvételére az óvoda életében. Az apák jelenléte és aktív részvétele az óvodai programokban és eseményekben segíti a szülők és az óvoda közötti együttműködést és kommunikációt. Azt tapasztalták, hogy az apák bevonása a nevelési folyamatba elősegíti a bizalom és a partneri kapcsolat kialakítását az óvónők és a szülők között. De véleményük szerint azok a gyermekek, akiknek mind a két szülője részt vesz az óvoda programjaik sokkal boldogabb, mintha csak az anyuka venne részt.

Az apák példamutatása és közvetlen jelenléte segít a gyermekek biztonságérzetének növelésében és erősíti önbizalmukat. Ezenkívül az apák aktív részvétele segíti a gyermekek szociális készségeinek fejlődését az óvodai környezetben.

A tavalyi kutatásomból kiderült, hogy az apukák egyre inkább részt vesznek a gyermekeik mindennapi életében, és életük legfontosabb mérföldköveinél is jelen vannak. De ebből a kutatásból az is kiderült, hogy leginkább azok az apukák vállalnak nagyobb szerepet gyermekeik életében, akiknek a szüleinél is már jelen volt ez.

Pozitívumként mondható el, hogy az apák egyre nagyobb számban részt vesznek a gyermekeik óvodai életében is, és az óvodák is rengeteg programot kínálnak fel az apukák számára, amivel ösztönözni szeretnék őket az óvodai életben való bekapcsolódásra.

Összegzés

Az apákról alkotott nézet rengeteget változott az elmúlt időkben. Sokak kezdték el kutatni, hogy milyen apatípusok vannak, és melyik számít a jó apatípusnak. Szerintem az kijelenthető, hogy nincs olyan apa, aki csak egy típushoz tartozik, mivel mindenki van egy kis eltérés.

Sokan kezdték el kutatni azt is, hogy milyen szerepe van egy apának a családi életben, és milyen szerepének kell lennie egy gyermek nevelése kapcsán.

Az apák családban való szerepe nagyban változott az elmúlt századokban. Míg a múltban az az apa számított jónak, aki csak a családfenntartó szerepet töltötte be, és nem vett részt a kisgyermek nevelésében, mert azt gondolta, hogy az az anyák dolga, és ő majd csak akkor fognak foglalkozni gyermekeikkel, ha már elég nagyok és érettek lesznek, de akkor is csak fiúkkal, addig a mai apák többsége már nagy szerepet vállal a gyermek nevelésben egészen a születésétől fogva.

Az már bizonyított, hogy az apáknak nagy szerepe van a családban a nevelés kapcsán is, mind a fiú, mind a lány gyermekeknél. A fiúgyermeknél az apa egy biztos férfi példát állít a gyermek elé, megtanítja arra, hogy férfiként hogyan viselkedjen, hogyan reagáljon egyes szituációk kapcsán, addig a lány gyermekeknél abban segít, hogyan viszonyuljanak a másik nemhez, de egyes kutatások szerint az olyan emberek, akik biztos apai háttérrel rendelkeznek, azok sokkal magabiztosabbak, és sikeresebbek lesznek majd életük folyamán.

Szakedolgozatom gyakorlati részeként interjúkat készítettem óvónőkkel, hogy megtudjam, hogy az apák mennyire csatlakoznak be gyermekeik óvodai életébe. A felállított négy hipotézisemből majdnem mind igaznak bizonyult, mivel csak a második hipotézisem bizonyult félig igaznak, mivel változóak voltak a válaszok azzal kapcsolatban, hogy az apukák ugyanolyan szinten részt vesznek gyermekeik óvodai életében, mint az édesanyák.

Резюме

Погляд батьків дуже помінявся в останні роки. Почали досліджувати типи батьків і виявляти який з них правильний тип. Можна визнати, що всі батьки різні, і в чомусь подібні.

Почали досліджувати роль батька у житті сім'ї та у вихованні дітей. Роль батька у сучасному сім'ї дуже відрізняється від ролі батька у стародавньому світі.

У минулому батько який був годувальником сім'ї, не брав участь у вихованні дітей, тому що рахувався що це робота матери, а батько виховує тільки синів підростків. Такі батьки рахувались хорошими. Сьогоднішнє батько бере участь у вихованні дітей з народження.

На сьогоднішній день доказаний позитивний роль батька у вихованні дівчаток, та хлопчиків. У вихованні хлопців батько являється прикладом у вирішенні проблемних питань, поведінки чоловікам. У вихованні дівчат батько являється прикладом ставлення до другого полу. За дослідженнями можна відмітити, що ті діти у вихованні яких брав участь батько, являється впемними та успішними у житті.

В загалі можна сказати, що батьки мають велику роль у вихованні дітей, та сім'ї.

У виконанні цієї роботи я брала інтерв'ю від вихователів дитячих садків, щоб дізнатись, чи беруть участь батьки у житті дитячого садка. Я встановила чотири гіпотези. Майже всі стали правильними, так як тільки один до половини був правильним. Це дослідження доказує, що у сучасному світі батьки беруть участь у житті дитячого садика.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- ÁRVAINÉ KOCZOK Márta (2013): „Az apuka szerepe a gyermeknevelésben- hogyan lehet valaki jó apa?”, In: *Szülők lapja*, 2013.12.04
<https://www.szuloklapja.hu/gyermekeveles/2371/az-apuka-szerepe-a-gyermekevelesben-hogyan-lehet-valaki-jo-apa.html> [Megtekintés ideje: 2022.11.05]
- BAGDY Emőke (1977): *Családi szocializáció és személyiségzavarok*. Budapest, Tankönyvkiadó vállalat.
- BÁRDOS József (2016): *Család a tündérmesékben*. Budapest, Pont kiadó.
- BARNES, Gill Gorell (1991): *Család, terápia, gondozás*. Budapest Animula kiadó.
- BENEDEK Szidónia Anna – DORNER László (2015): *Az apa szerepe a kisgyermek életében*. Eszterházy Károly Főiskola, Pszichológia Tanszék.
- BERKÓ Attila (2018): Gondolatok „Gondolat-olvasó” c. program az apák szerepéről, a Családok évében
https://jnszesely.hu/wp-content/uploads/2018/12/ap%C3%A1k-szerepe_teljes-anyag1.pdf?fbclid=IwAR1nIdXNrcDrpZtY8_RLqXumP3IhPgZw_UHpGiQiX9Un_VbQPzGUK2Q8q1ps [Megtekintés ideje: 2022.12.16]
- BODONYI Edit – BUSI Etelka – HEGEDŰS Judit – MAGYAR Erzsébet – VIZELY Ágnes (2006): A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. In.: *Család, gyerek, társadalom*. Budapest ELTE PPK NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET.
- BÚJNA Eleonóra (2008): *Az apa szerepe a múltbeli és a korszerű családban*. Nyitra Módszertani közlemények.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/28902/1/modszertani_048_003_109-111.pdf?fbclid=IwAR0iH2YPCRYCaK0laFFo7IAxt_YPrR9cCbqY5owLDU4FaL2_GSMcv8XxXuIM [Megtekintés ideje: 2023.01.20]
- BUSI Etelka (2004): *Nevelési színterek I. A család*. Budapest Apertus Közalapítvány.
- DANIELS, P. – WEINGARTEN, K. (1983): *Sooner or later: The timing of parenthood in adult lives*. New York, Norton.
- KÁNTOR Judit – RIGÓ Róbert (2020): *Kompetenciafejlesztési lehetőségek a hon- és népismeret területén*. Mentor(h)ál.
- L. STIPKOVITS Erika (2019): *Üveghegy, szuperman, vagy jó fej? Ön melyik apatípus?*

HVG Extra Pszichológia

https://hvg.hu/pszichologiamagazin/20191103_Uveghegy_szuperman_vagy_jo_fej_On_melyik_apatipus?fbclid=IwAR22cdbGFnjsqPARQcfpvFIBSYoYAC5ovCQtkufUtXfQLRjAr1nKY4IWEQo [Megtekintés ideje: 2022.10.28]

- PÁLHEGYI Ferenc (2017): *Keresztény házasság*. Budapest Református Kálvin kiadó.
- PARKE, R. D. – STEARNS, P. N. (1993): Fathers and child rearing. In: ELDER, G. H., Jr. – MODELL, J. – PARKE, R. D. (eds.): *Children in Time and Place*. Cambridge University Press.
- PETER Laslett (1972): *Háztartás és család a múltban*. Cambridge University Press.
- PUKÁNSZKY Béla – NÉMETH András (2001): *Neveléstörténet*. Budapest Nemzeti tankönyvkiadó.
- <http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/index.html> [Megtekintés ideje: 2022.10.29]
- RUTTER, M. (1979): *Protective factors in children's response to stress and disadvantage*. In: Kent.
- SOMLAI Péter (1986): *Konfliktus és megértés. A családi kapcsolatrendszer elmélete*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- TELEKI Béla (2001): *Kézikönyv a családról*. Korda kiadó, Kecskemét.
- VAJDA Zsuzsanna – KÓSA Éva (2005): *A családtagok és mások szerepe a gyermek nevelésében*. Budapest Osiris kiadó.
- https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_neveleslektan/ch02s03.html?fbclid=IwAR35O4AzCrjxZ3JH6h_73MIPU7HmHAYQbPSPsAB-k7g16rsiePKNBWf0VWQ [Megtekintés ideje: 2022.11.03]
- VAJDA Zsuzsanna – KÓSA Éva (2005): *Neveléslélektan*. Budapest: Osiris kiadó.
- VARGA István (1997): Családi szocializáció és a korszerű család. In: *Pedagógiai antológia IV*. JGYTF Kiadó, Szeged.

MELLÉKLET

Befogadó nyilatkozatok:

Név: Sztankovics Szilvia Igazgató Nő számára,
Oktatási intézmény neve: P. Frangepán Katalin
Gimnázium Beregszászi Bárányórodája
Címe: Beregszász 90202
Luszkai G.

Beleegyző nyilatkozat:

Szakedolgozat részeként interjú készítése az intézmény óvónőivel.

Pocsai Gréta hívnak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakos hallgatója vagyok, negyedik évfolyamon. Szakedolgozatom témája: Az apa távollétének jelentősége az óvodáskorú gyermekek fejlődésében.

Ezzel a nyilatkozattal szeretném a segítségüket, és beleegyezésüket kérni ahhoz, hogy azszakedolgozatom gyakorlati részét az önök intézményében is levezethessem. Gyakorlati részként interjúkat szeretnék készíteni olyan óvónőkkel, akik már legalább egy éve dolgoznak az óvodában, így szeretném azt megfigyelni, hogy az apák milyen szinten, és gyakran vesznek részt, az gyermekeit óvodai életében.

Tisztelettel: Pocsai Gréta.

Mobil: +380991065147

E-mail: greta.pocsai16@gmail.com

Sztankovics Szilvia
Igazgató neve és aláírása

Név: Balogh Tímea Igazgató Nő számára,
Oktatási intézmény neve: Guti Szivórány
Bölcsőde - Óvoda
Címe: 8230 Gut, Hó-Hunkás, 6

Beleegyző nyilatkozat:

Szakdolgozat részeként interjú készítése az intézmény óvónőivel.

Pocsai Gréta hívnak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakos hallgatója vagyok, negyedik évfolyamon. Szakdolgozatom témája: Az apa távollétének jelentősége az óvodáskorú gyermekek fejlődésében.

Ezzel a nyilatkozattal szeretném a segítségüket, és beleegyzésüket kérni ahhoz, hogy az szakdolgozatom gyakorlati részét az önök intézményében is levezethessem. Gyakorlati részként interjúkat szeretnék készíteni olyan óvónőkkel, akik már legalább egy éve dolgoznak az óvodában, így szeretném azt megfigyelni, hogy az apák milyen szinten, és gyakran vesznek részt, az gyermekeit óvodai életében.

Igazgató neve és aláírása

Tisztelettel: Pocsai Gréta.

Mobil: +380991065147

E-mail: greta.pocsai16@gmail.com

2023/Gut

A tavalyi kutatás kérdőíve:

1) Életkora?

---

2) Legnagyobb végzettsége?

- Nyolc osztályos általános iskola
- Kilenc osztályos általános iskola
- Középiskola
- Gimnázium
- Szakiskola
- Főiskola
- Egyetem

3) Hány gyereke van jelenleg?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 4-nál több

4) Családi állapota?

- Házasságban élek, gyermeke(i)m van(nak)
- Házasság nélkül, párkapcsolatban élek, gyermeke(i)m van(nak)
- Elvált vagyok, gyermeke(i)m felügyeleti jogával
- Elvált vagyok, gyermeke(i)m felügyeleti joga nélkül

5) Hogyan kísérte figyelemmel gyermeke fejlődését az első hónapokban?

- ott voltam, amikor először megfordult
- ott voltam, amikor először mászott
- ott voltam, amikor először felállt

- ott voltam, amikor először elindult
- ott voltam, amikor először megszólalt
- nem voltam ott személyesen ezeknél a pillanatoknál

6) Rangsorolja az alábbi fogalmakat 1-től 7-ig, fontosságuk szerint!(1=legfontosabb; 7=legkevésbé fontos)

- Párkapcsolat
- Barátok
- Szórakozás
- Karrier, pénz
- Vallás, spiritualitás
- Család
- Egészség

7) Állítsa sorrendbe 1-től 6-ig, saját véleménye szerint az Anya feladatait!(1=legfontosabb; 6=legkevésbé fontos)

- Családfenntartás, anyagi biztonság megteremtése
- Háztartásvezetés (főzés, mosás, vasalás stb.)
- Gyermeknevelés (vigasztalás, ringatás, meseolvasás stb.)
- Házastárssal töltött idő
- Gyermekgondozás (etetés, pelenkázás, altatás, fürdetés stb.)
- Háztartás körüli teendők (fünyírás, villanykörtecsere, házimunkában való segítség)

8) Állítsa sorrendbe 1-től 6-ig, saját véleménye szerint az Apa feladatait!(1=legfontosabb; 6=legkevésbé fontos)

- Házastárssal töltött idő
- Háztartás körüli teendők (fünyírás, villanykörtecsere, házimunkában való segítség)
- Háztartásvezetés (főzés, mosás, vasalás stb.)
- Gyermekgondozás (etetés, pelenkázás, altatás, fürdetés)
- Családfenntartás, anyagi biztonság megteremtése

- Gyermeknevelés (vigasztalás, ringatás, meseolvasás stb.)

9) Az ön családjában ki tölti (töltötte) be inkább a családfenntartó szerepét?

- Anya
- Apa
- Egyéb
- Mindkettő

10) Ki vállalt nagyobb szerepet a gyermeknevelésben?

- Anya
- Apa
- Mindkettő

11) Mit gondol, a gyermeknevelés melyik szülő feladata?

- Kizárólag az anya
- Kizárólag az apa
- Mindkettő

12) Egy nap átlagosan hány órát tölt el a gyermekével?

_____

13) Ki tanította meg, vagy segített megélni önnek a következő dolgokat?

Anya, Apa, Egyiksem, Mindkettő

- Olvasás _____
- Írás _____
- Biciklizés _____
- Óvodába való beszoktatás _____
- Társasjáték _____
- Sport játékok _____

14) Ön milyen gyakran játssza az alábbiakat gyermekével?

Soha, Ritkán, Alkalmanként, Naponta, Naponta többször

- Birkózás _____
- Számítógépes játékok, PlayStation _____
- Csiklandozás _____
- Társasjáték _____
- Kártyajáték _____
- Építő játékok (Lego, Duplo, fakocka stb.) _____

15) Mennyire ért egyet a következőkkel? (1- nem értek egyet, 5- teljes mértékben egyet értek)

- Csak az anya kizárólagos szerepe a gyermeknevelés
- A férfiak képtelenek a gyermeknevelésre
- Az apának már csak az idősebb korú fiúgyermekeknél kell foglalkozni a neveléssel

16) Van olyan tevékenység, amit a gyermeke szívesebben végez az apával, mint az anyával?

Ha igen, akkor mi(k) az(ok)?

Ім'я користувача:
Ілдіко Греба

Дата перевірки:
16.05.2023 12:57:20 CEST

Дата звіту:
17.05.2023 10:23:06 CEST

ID перевірки:
1015111406

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011752

Назва документа: Pocsai-Gréta_szakdolgozat

Кількість сторінок: 38 Кількість слів: 12487 Кількість символів: 84671 Розмір файлу: 742.50 KB ID файлу: 1014794181

5.45% Схожість

Найбільша схожість: 1.67% з Інтернет-джерелом (https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_520_n...)

5.45% Джерела з Інтернету

206

Сторінка 40

0.55% Джерела з Бібліотеки

12

Сторінка 41

0.16% Цитат

Цитати

2

Сторінка 42

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел